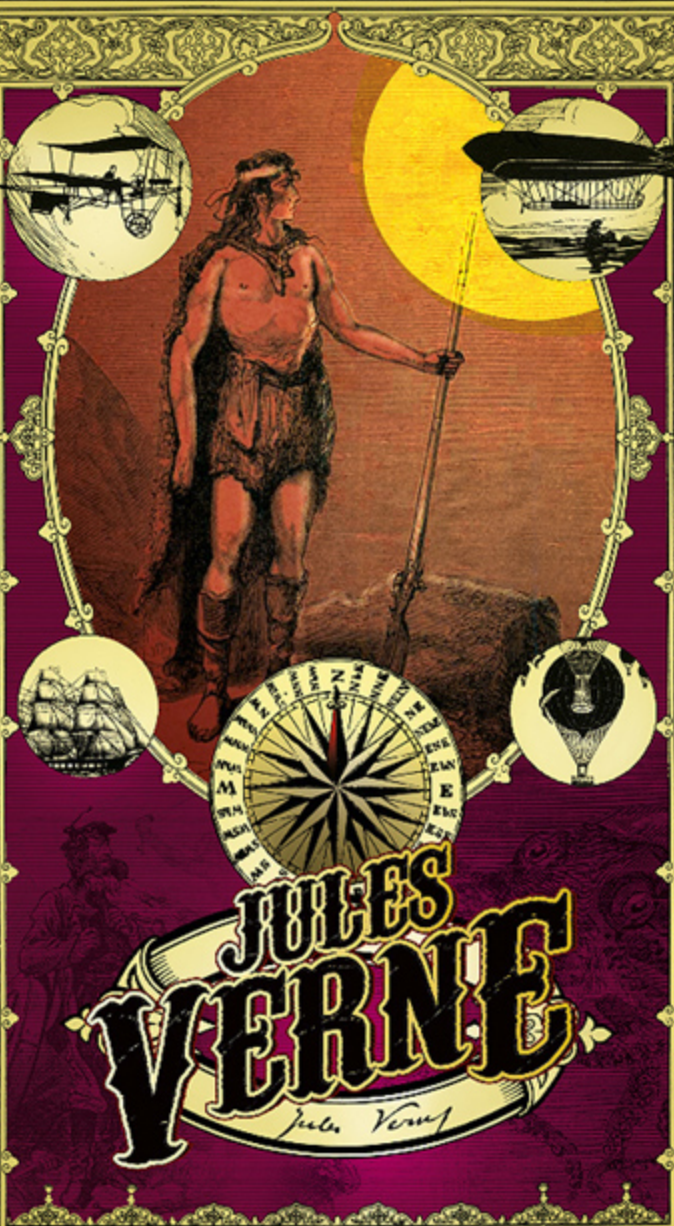

DĚTI KAPITÁNA GRANTA

Jules Verne

DĚTI KAPITÁNA GRANTA

PODIVUHODNÁ PUTOVÁNÍ
SVAZEK 5

EDIČNÍ POZNÁMKA

Východím textem pro vydání této knihy je nově jazykově a slohově upravený překlad francouzského originálu vydaného nakladatelstvím Jos. R. Vilímek, Praha. Texty jsme znovu přehlédli, sjednotili a pravopisně přizpůsobili současnému spisovnému úzu, zachovali jsme přitom v maximální míře autorovy jazykové a stylistické zvláštnosti.

Svazky řady PODIVUHODNÁ PUTOVÁNÍ vycházejí v původním pořadí tak, jak byly romány Julese Verna vydávány ve francouzském originále v rámci cyklu LES VOYAGES EXTRAORDINAIRES vydavatele P. J. Hetzela.

REDAKCE

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Stylistická a jazyková úprava, vysvětlivky: Pavel Skramlík

Ilustrace: Édouard Riou

Obálka: © Jiří Miňovský – ARBE, 2018

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2026

ISBN 978-80-277-7106-6 (pdf)

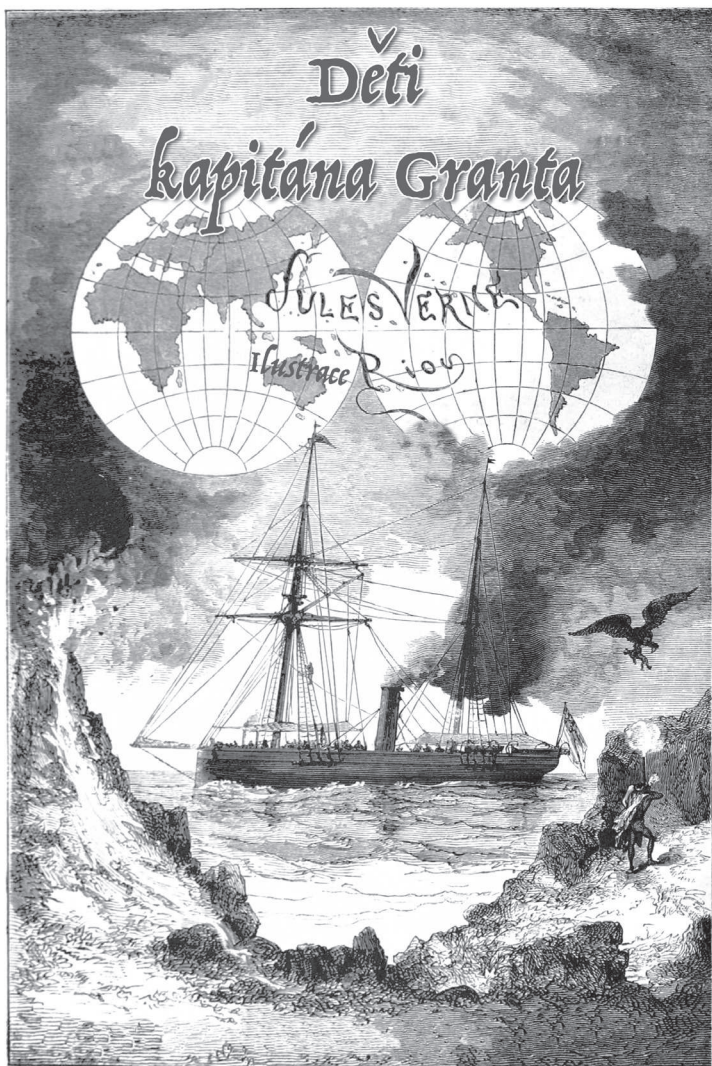
Jules Verne

DĚTI
KAPITÁNA
GRANTA

PODIVUHODNÁ PUTOVÁNÍ
SVAZEK 5

Děti kapitána Granta

JULES VERNE
Ilustrace R. ion

OBSAH

PRVNÍ ČÁST JIŽNÍ AMERIKA

1. KAPITOLA

Kladivoun 9

2. KAPITOLA

Tři listiny 17

3. KAPITOLA

Malcolmský zámek 27

4. KAPITOLA

Návrh lady Glenarvanové 35

5. KAPITOLA

Duncan odplouvá 41

6. KAPITOLA

Cestující z kabiny číslo 6 49

7. KAPITOLA

Odkud přichází
a kam jde Jacques Paganel? 57

8. KAPITOLA

O jednoho statečného muže
na palubě více 65

9. KAPITOLA	
Úžina Magellanova	75
10. KAPITOLA	
Na sedmatřicáté rovnoběžce	85
11. KAPITOLA	
Napříč územím Chile	95
12. KAPITOLA	
Ve výši 3600 metrů	103
13. KAPITOLA	
Sestup z Kordiller	113
14. KAPITOLA	
Výstřel z pušky v pravý čas	125
15. KAPITOLA	
Španělština pana Paganela	133
16. KAPITOLA	
Rio Colorado	143
17. KAPITOLA	
Pampy	155
18. KAPITOLA	
Hledání pramene	167
19. KAPITOLA	
Červení vlci	179
20. KAPITOLA	
Argentinské pláně	191

21. KAPITOLA
Pevnost Independencia 201

22. KAPITOLA
Povodeň 211

23. KAPITOLA
Život po způsobu ptáků 223

24. KAPITOLA
Stále jako ptáci 233

25. KAPITOLA
Mezi ohněm a vodou 243

26. KAPITOLA
Atlantický oceán 253

DRUHÁ ČÁST AUSTRÁLIE

1. KAPITOLA
Návrat na palubu 267

2. KAPITOLA
Tristan da Cunha 277

3. KAPITOLA
Ostrov Amsterdam 287

4. KAPITOLA
Jacques Paganel se sází 297

5. KAPITOLA

Indické moře se bouří 311

6. KAPITOLA

Mys Bernouilli 323

7. KAPITOLA

Ayrton 335

8. KAPITOLA

Odchod 349

9. KAPITOLA

Provincie Victoria 359

10. KAPITOLA

Wimerra River 369

11. KAPITOLA

Burke a Stuart 379

12. KAPITOLA

Železnice z Melbourne do Sandhurstu 391

13. KAPITOLA

První cena ze zeměpisu 401

14. KAPITOLA

Doly u Alexandrovky hory 411

15. KAPITOLA

Australian and New Zealand Gazette 423

16. KAPITOLA

Major tvrdí, že to jsou opice 431

17. KAPITOLA
Dobytkáři – milionáři 443

18. KAPITOLA
Australské Alpy 455

19. KAPITOLA
Překvapení 467

20. KAPITOLA
Aland – Zealand 479

21. KAPITOLA
Čtyři dny úzkosti 489

22. KAPITOLA
Eden 501

TŘETÍ ČÁST TICHÝ OCEÁN

1. KAPITOLA
Macquarie 513

2. KAPITOLA
Minulost země, k níž směřují 523

3. KAPITOLA
Vraždění na Novém Zélandu 533

4. KAPITOLA
Skaliska 543

5. KAPITOLA
Námořníky z nouze 553

6. KAPITOLA
Lidojedství v teorii 565

7. KAPITOLA
Vstupují na půdu, které se měli vyhnout 573

8. KAPITOLA
Přítomnost země, na níž přistáli 583

9. KAPITOLA
Padesát kilometrů na sever 595

10. KAPITOLA
Národní řeka 605

11. KAPITOLA
Jezero Taupo 615

12. KAPITOLA
Pohřeb maorského náčelníka 629

13. KAPITOLA
Poslední hodiny 639

14. KAPITOLA
Tabuovaná hora 647

15. KAPITOLA
Mocné prostředky Paganelovy 659

16. KAPITOLA
Mezi dvěma ohni 669

17. KAPITOLA
Proč *Duncan* křižoval
na pobřeží Nového Zélandu 679

18. KAPITOLA
Ayrton, nebo Ben Joyce? 687

19. KAPITOLA
Ujednání 697

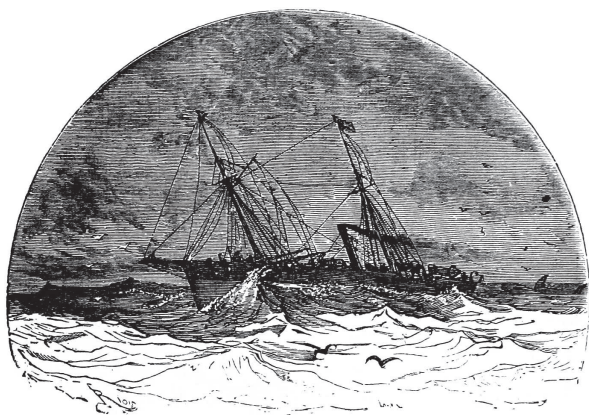
20. KAPITOLA
Výkřik v noci 707

21. KAPITOLA
Ostrov Tabor 717

22. KAPITOLA
Poslední roztržitost
Paganelova 729

PRVNÍ ČÁST
JIŽNÍ AMERIKA

1.

KLADIVOUN

Dne 26. července 1864 si za ostrého severního větru razila nádherná jachta plnou parou cestu vlnami Severního průplavu. Na jejím zadním stěžni se třepotala anglická vlajka a na vrcholku hlavního stěžně visel modrý prapor, na němž byla zlatem vyšita písmena E. G. pod vévodskou korunou. Jachta se jmenovala *Duncan* a náležela lordu Glenarvanovi, jednomu ze šestnácti skotských velmožů, kteří jsou členy Horní sněmovny britského parlamentu, a význačnému členu

Královského temžského yacht clubu, známého v celé Velké Británii.

Lord Edward Glenarvan byl na palubě se svou mladou chotí lady Helenou a s jedním ze svých příbuzných, majorem Mac Nabbsem.

Duncan, nedávno postavený, konal právě pokusnou plavbu ve vzdálenosti několika kilometrů od Clydského zálivu a mířil zpět do Glasgowu. Na obzoru se již objevil ostrov Arran, když námořník na stráží hlásil velkou rybu, která plula za lodí. Kapitán John Mangles o tom hned uvědomil lorda Edwarda. Ten vyšel na můstek s majorem Mac Nabbsem a ptal se kapitána, co je to za rybu.

„Myslím, mylorde,“ odpověděl John Mangles, „že je to velký žralok.“

„Žralok a zde!?“ zvolal Glenarvan.

„To není nic divného,“ odpověděl kapitán. „Je to žralok patřící k druhu, se kterým se lze setkat ve všech mořích a ve všech zeměpisných šířkách. Myslím tím ‚kladivouný‘ a velice bych se divil, kdyby tenhle nebyl jedním z nich. Dovolí-li Vaše Lordstvo, a bude-li vhod lady Glenarvanové podívat se na zajímavý lov, brzy se o tom přesvědčíme.“

„Co tomu říkáte, Mac Nabbsi?“ ptal se lord Glenarvan majora. „Myslíte, že bychom měli ten lov podniknout?“

„Souhlasím se vším, co se bude líbit vám,“ klidně odpověděl major.

„Ostatně,“ ujal se slova zase John Mangles, „je záslužné ničit tato hrozná zvířata. Využijeme příležitosti, a bude-li to vhod Vaší Milosti, nejenže si opatříme zajímavou podívanou, ale vykonáme také dobrý skutek.“

„Tedy ano, John,“ rozhodl lord Glenarvan.

Pak vzkázal pro lady Helenu, která k němu hned přišla na zvýšenou žád, jsouc opravdu velmi dychtivá spatřit vzrušující lov.

Moře bylo nádherné. Na jeho klidné hladině bylo snadné sledovat rychlé pohyby žraloka, který se ponořoval a zase

vynořoval s překvapující silou. John Mangles dal mužstvu rozkazy. Námořníci hodili přes zábradlí pravého boku jachty do moře silné lano opatřené hákem, na němž byl jako vnadidlo upevněn velký kus slaniny. Žralok, ač byl vzdálen ještě skoro padesát metrů, okamžitě ucítil návnadu dráždící jeho hltavost. Rychle se přiblížil k jachtě. Byly vidět jeho ploutve, šedivé na kraji a černé při těle, jak prudce bičují vlny, zatímco ocas dával plavbě ryby dokonale přímý směr. Jak se žralok blížil, bylo možné rozeznat i jeho velké vypoulené oči, z nichž sálala dychtivost, i jeho obrovské čelisti, které odkrývaly čtyři řady strašných zubů, když se obracel. Jeho hlava byla široká a měla tvar kladiva nasazeného na topor. John Mangles se nemýlil. Byl to nejžravější druh čeledi žraloků, kladivoun, kterému obyvatelé Provence někdy také říkají „židovská ryba“.

Cestující i námořníci na palubě *Duncana* sledovali se zájmem žralokovy pohyby. Mořský dravec se za chvíli přiblížil k vnadidlu, obrátil se na záda, aby je mohl spolknout, a pak obrovský kus slaniny rázem zmizel v jeho ohromném jícnu. Okamžitě bylo zjevné, že „zabral“, neboť začal prudce zmítat lanem. Námořníci ho začali přitahovat s pomocí navijáku, postaveného u paty velkého stožáru.

Žralok se prudce zmítal, když byl tažen ze svého živlu. Ale jeho odpor byl marný. Smyčka zachytila jeho ocas a ochromila jeho pohyby. Za chvíli poté byl žralok vytažen na palubu jachty. Jeden z lodníků se k němu opatrně přiblížil a jedinou prudkou ranou sekery utál žralokovi strašný ocas.

Lov byl skončen. Žralok byl teď bezbranný a touha námořníků po lovu byla uspokojena. Ne však jejich zvědavost. Je zvykem na každé lodi, že je pečlivě prohlédnut žaludek každého žraloka, který je uloven. Lodníci dobře znají jeho všežravost a hltavost, a očekávají proto vždy nějaké překvapení. Bývá jen málokdy zklamáno.

Lady Glenarvanová nechtěla být přítomna tomuto odpuzujícímu „výzkumu“ a odebrala se zpět na zád. Žralok ještě

těžce oddychoval. Byl šest metrů dlouhý a vážil jistě přes tři metráky. Taková délka a váha nejsou ničím neobyčejným. Kladivoun sice není největší svého rodu, ale zato je nejobávanější.

Ryba byla rozčtvrcena několika ranami sekery. Hák vnikl až do žaludku, který byl úplně prázdný. Zvíře tedy už delší dobu hladovělo. Zklamaní námořníci už chtěli rozervané tělo svrhnout do moře, když palubní mistr zpozoroval jakýsi velký předmět, jenž uvízl ve střevě nestvůry.

„Co je to tam? Co je to tam?“ zvolal.

„To,“ odpověděl jeden z námořníků, „je asi kus kamene, který žralok pohltil pro podporu svého trávení.“

„Ale kdepak,“ namítl jiný námořník, „to je nějaká koule, která se dostala žralokovi do břicha a on ji nemohl strávit.“

„Kdybyste raději mlčeli oba,“ zavolal na ně Tom Austin, kapitánův zástupce. „Copak nevidíte, že ten žralok byl notorický opilec a že vypil s vínem i láhev, aby o nic nepřišel?“

„Jakže?“ pravil lord Glenarvan. „Je to opravdu láhev?“

„Opravdová láhev,“ potvrdil palubní mistr. „Ale je jisté, že se do břicha nestvůry nedostala přímo ze sklepa.“

„Nuže, Tome,“ odpověděl mu lord Edward, „opatrně ji vyjměte. Láhve nalezené v moři přecasto obsahují důležité listiny.“

„Myslíte?“ řekl major Mac Nabbs.

„Myslím alespoň, že se to může stát.“

„A já vám nemíním odporovat,“ odpověděl major. „Snad dokonce odhalíme tajemství.“

„To se brzo dovíme,“ řekl Glenarvan. „Nuže, co je, Tome?“

„Zde ji máme,“ odpověděl kapitánův zástupce a vyzdvihl předmět, který byl nikoliv bez námahy vyňat ze žralokových vnitřností.

„Dobře,“ pravil Glenarvan, „dejte tu hnusnou věc umýt a pak mi ji pošlete na zád.“ Tom poslechl a láhev byla položena na stůl, kolem něhož zasedli lord Glenarvan, major Mac Nabbs, kapitán John Mangles a lady Helena, která byla zvědavá jako každá žena.

„Snad dokonce odhalíme tajemství.“

Na moři je událostí každá maličkost. Chvíli všichni mlčeli. Každý se jen díval na předmět, nenáležející nikomu. Bylo v něm ukryto tajemství nějakého neštěstí, nebo jen bezvýznamné poselství svěřeného vlnám nějakým plavčíkem, který se nudil?

To se měli dovědět. Lord Glenarvan bez okolků přikročil k prozkoumání láhve s opatrností, která je v podobných případech nutná. Připadal si v té chvíli jako koroner, který má objasnit původce nějakého zločinu. A Glenarvanova představa byla v jádru oprávněna, neboť zde i sebenepatrnější známka může vést k závažnému objevu.

Než přikročili k prohlédnutí vnitřku, byl pečlivě prozkoumán vnějšek láhve. Měla úzké hrdlo, na němž ještě byl kousek drátu, pokrytého rzí. Velmi tlusté stěny, které mohly snést tlak několika atmosfér, prozrazovaly její šampaňský původ. Vinaři v Aix neb v Epernay přerážejí takovými lahvemi lenochy židli, aniž se láhve rozbijí. Tato láhev mohla tedy bez úhony vydržet velmi dlouhou pouť.

„Je to láhev vinařské firmy Cliquot,“ poznamenal major.

Jeho poznámka byla přijata bez námitek, neboť se vědělo, že v těchto věcech se vyzná náramně dobře.

„Milý majore,“ pronesla lady Helena, „co na tom, jakého druhu je ta láhev, když nevíme, odkud je?“

„Však se dovíme i to, milá Heleno,“ pravil lord Edward, „a již teď mohu říci, že přichází zdaleka. Prozrazuje to její povlak, který se na ní usadil za dlouhou dobu a změnil se takřka v kámen. Tato láhev byla jistě dlouho zmítána vlnami, než ji pohltil žralok.“

„Úplně s vámi souhlasím,“ ozval se major. „Tato křehká nádoba je tím obalem tak chráněna, že mohla vykonat velmi dalekou cestu.“

„Ale odkud?“ netrpělivě namítla zase lady Glenarvanová.

„Jen strpení, drahá Heleno. Při lahvích člověk musí být opatrný. Velice bych se mýlil, kdyby nám sama neodpověděla na všechny naše otázky.“

Po těchto slovech Glenarvan začal seškrabovat tvrdou usazeninu z hrdla láhve. Brzy se objevila zátka, která však byla značně poškozena mořskou vodou.

„To je nemilý objev,“ pravil Glenarvan, „neboť je-li uvnitř nějaká listina, bude zřejmě velmi poškozena.“

„Toho se musíme opravdu obávat,“ souhlasil major.

„Musím ještě dodat,“ pokračoval Glenarvan, „že takto špatně uzavřená láhev by se ponořila velmi brzy. Byla to opravdu šťastná náhoda, že ji spolkl žralok, aby ji donesl až k nám na *Duncana*.“

„Máte pravdu,“ řekl John Mangles, „ale přece jen snad by bylo lépe, kdybychom ji vylovili z moře. Mohli bychom stanovit zeměpisnou délku a šířku a určením vzdušných i mořských proudů stanovit směr cesty, kterou plula. Ale u takového posla, jakým je žralok, který pluje proti větru i moři, člověk nikdy neví, na čem je.“

„Uvidíme to,“ pravil Glenarvan.

Vytáhl zátku a po zadní části paluby se rozšířil ostrý zápach hnijící mořské vody.

„Nuže?“ ptala se lady Helena se ženskou nedočkovostí.

„Ano, nemýlil jsem se,“ odpověděl Glenarvan. „Jsou tam papíry.“

„Listiny! Listiny!“ zvolala paní Helena.

„Bohužel se zdá,“ pokračoval lord Glenarvan, „že jsou porušeny vlhkem, a kromě toho je nelze vytáhnout, neboť přilnuly k stěnám láhve.“

„Rozbijme ji tedy,“ radil Mac Nabbs.

„Raději bych ji chtěl zachovat celou,“ namítl Glenarvan.

„Což o to. Já také,“ odpověděl major.

„To chápu,“ dodala lady Helena, „ale obsah je cennější než nádoba. Obětujme proto raději ji než listiny.“

„Vaše Lordstvo by mohlo urazit jen hrdlo,“ radil John Mangles. „To by stačilo, aby listiny mohly být vyňaty bez poškození.“

„Tedy do toho, milý Edwarde,“ pobízela lady Glenarvanová.

Nebylo jiné řešení a lord Glenarvan se rozhodl urazit hrdlo láhve. Nechal si přinést kladivo, neboť kamenný obal byl tvrdý jako žula. Střepy padly na stůl a objevilo se několik kusů slepených papírů. Glenarvan je opatrně vytáhl, oddělil a rozkládal na stůl, zatímco lady Helena, major a kapitán se zvědavě tlačili k němu.

TŘI LISTINY

Na těchto kouscích papíru, zpola zničených mořskou vodou, bylo vidět jen několik slov, nerozluštitelných zbytků skoro úplně smazaných řádek. Lord Glenarvan je pozorně zkoumal několik minut, obracel je, držel proti světlu, pozoroval i ty nejdrobnější stopy písma, které moře nesetřelo, a pak pohlédl na přátele, kteří ho pozorovali.

„Máme zde,“ řekl, „tři různé listiny a nejpravděpodobněji tři opisy téže listiny ve třech jazycích: jeden anglický, druhý francouzský a třetí německý. Těch několik slov, která zůstala ušetřena, mě nenechává v tomto směru na pochybách.“

„Ale mají ta slova nějaký smysl?“ ptala se lady Glenarvanová.

„Těžko říci, drahá Heleno. Těch zbylých slov na listinách není mnoho, a navíc mnohá z nich nejsou celá.“

„Copak se ta slova vzájemně nedoplňují?“ otázal se major.

„Ale jistě,“ ozval se John Mangles, „vždyť je nemožné, aby mořská voda zničila řádky u všech listin přesně na týchž místech. Srovnáme-li zlomky vět, dostaneme jistě nějaký smysl.“

„To také uděláme,“ řekl lord Glenarvan. „Ale stanovme si přesný postup. Nejprve je zde listina anglická.“

Tato listina obsahovala tyto řádky a slova:

62	Bri	gow
sink		stra
skipp	aland	
	Gr	
and		oj long
	tha monit	ssistance
	lost	

„To nám mnoho neříká,“ pravil major zklamaně.

„Ať říká, nebo nikoliv,“ odvětil kapitán, „je to v dobré angličtině.“

„O tom není pochyby,“ řekl lord Glenarvan. „Slova sink, aland, that, and, lost jsou neporušena; slovo skipp je zbytkem ze skipper a jde tu o nějakého pana Gr..., bezpochyby kapitána ztroskotané lodi.“

„Dodejme ještě,“ pravil John Mangles, „že slova monit a assistance jsou zcela jasná¹.“

„Ovšem! Alespoň něco,“ řekla lady Helena.

„Bohužel,“ ozval se major, „některé řádky chybějí úplně. Jak zjistit jméno ztroskotané lodi a místo neštěstí?“

„Zjistíme je,“ řekl lord Edward.

„O tom nepochybuji,“ odpověděl major, který obvykle nikomu neodporoval, „ale jak?“

„Doplníme-li tuto listinu druhou.“

„Hledejme tedy!“ zvolala lady Helena.

¹ Slova sink, aland, that, and, lost znamenají: ztroskotat, na zemi, ten, a, ztracen. Skipper je označení po kapitána anglického obchodního loďstva. Monition znamená listinu a assistance pomoc.

Druhý list papíru byl ještě více poškozen než první a nesl jen několik osamocených slov, takto rozložených:

7. Juni	Glas
zwei	atrosen
graus	
bringt ihnen	

„To je psáno německy,“ řekl John Mangles, sotva pohlédl na papír.

„Vy umíte německy, Johne?“ ptal se Glenarvan.

„Dokonale, mylord.“

„Řekněte nám tedy, co ta slova znamenají.“

Kapitán pozorně prohlédl listinu a řekl: „Především se dovídáme o dni neštěstí; 7. Juni znamená 7. června, a jestliže spojíme tuto číslici s číslicí 62 z anglické listiny, pak máme úplné datum 7. června 1862.“

„Výborně!“ zvolala lady Helena. „Pokračujte, Johne.“

„Na těžce řádce,“ pokračoval mladý kapitán, „vidím slovo Glas, které se doplňuje na Glasgow slovem gow z listiny předcházející. Jde tu jistě o loď, jejímž domovským přístavem byl Glasgow.“

„To je i můj názor,“ ozval se major.

„Druhá řádka listiny chybí úplně,“ pokračoval John Mangles. „Ale na třetí nacházíme dvě důležitá slova: zwei, což značí dva, a atrosen, či úplně Matrosen, což v němčině znamená námořníky.“

„Pak tedy šlo,“ pravila lady Helena, „o kapitána a dva námořníky.“

„Pravděpodobně,“ odvětil lord Glenarvan.

„Přiznávám se,“ ujal se zase slova kapitán, „že následující slovo graus mě uvádí v rozpaky. Nevím, jak je přeložit. Snad nám tu pomůže třetí listina. Pokud jde o dvě poslední slova, ta lze vysvětlit bez nesnází. Bringt ihnen znamená přineste

jim, a spojíme-li je s anglickým slovem sedmé řádky prvé listiny, míním totiž assistance, pak se snadno objevuje celá věta: přineste jim pomoc čili správněji přispějte jim pomocí.“

„Ano, přispět jim,“ řekl Glenarvan, „ale kde jen ti nešťastníci jsou? Až dosud jsme nezjistili ani stopy po místě, a tak dějiště neštěstí je nám úplně neznámo.“

„Doufejme, že francouzská listina bude výmluvnější,“ pravila lady Helena.

„Podívejme se tedy na francouzskou listinu,“ souhlasil Glenarvan, „a poněvadž všichni umíme francouzsky, naše pátrání bude snadné.“

Zde je přesná podoba třetí listiny:

<i>trois</i>	<i>ats</i>	<i>tannia</i>
	<i>gonie</i>	<i>austral</i>
		<i>abor</i>
<i>contin</i>	<i>P^r</i>	<i>cruel indi</i>
	<i>jeté</i>	<i>ongit</i>
<i>et 37°11'</i>	<i>lat</i>	

„Hle, zde jsou číslice,“ zvolala lady Helena. „Pohledte, pánové, pohledte...!“

„Postupujeme systematicky,“ řekl lord Glenarvan, „a začněme od začátku. Dovolte mi, abych posoudil roztroušená a neúplná slova. Již z prvních písmen vidím, že šlo o trojstěžník, jehož jméno je nám úplně zachováno díky vzájemnému doplnění listin anglické a francouzské: Britannia. Z obou následujících slov gonie a austral jen poslední má jasný a všem srozumitelný význam.“

„A zde je již cenná podrobnost,“ odpověděl John Mangles. „Neštěstí se událo na jižní polokouli.“

„To je trochu nejisté,“ řekl major.

„Pokračuji,“ přerušil ho Glenarvan. „Ach, zde je slovo abor, kmen ze slovesa aborder. Ti nešťastníci tedy někde přistáli. Ale kde? Contin! Znamená to snad continent? Cruel...“²

„Cruel!“ zvolal John Mangles, „tady máme výklad německého slova graus. Grausam v němčině znamená krutý, stejně jako cruel ve francouzštině!“

„Pokračujme, pokračujme!“ pravil Glenarvan, jehož napětí vzrůstalo úměrně s počtem slov, která nabývala smyslu.

„Indi... znamená to snad Indii, u jejíhož pobřeží loď ztroskotala? Co znamená slovo ongit? No ano, longitude, zeměpisná délka. A zde je zeměpisná šířka: 37°11'. Konečně jedno přesné určení!“

„Ale číslice zeměpisné délky chybí,“ namítl Mac Nabbs.

„Člověk nemůže chtít rázem vše, drahý majore,“ odpověděl Glenarvan. „Označení zeměpisné šířky znamená mnoho. Rozhodně je francouzská listina nejzachovalejší ze všech. Je zřejmé, že každá z nich byla překladem druhé, neboť všechny mají týž počet řádek. Můžeme je tedy nyní spojit, přeložit do jediného jazyka a hledat nejpravděpodobnější, nejlogičtější a nejjasnější smysl.“

„Přeložíme obsahy všech listin do francouzštiny, angličtiny nebo němčiny?“ ptal se major.

„Do francouzštiny,“ odpověděl Glenarvan, „poněvadž největší počet zajímavých slov zůstal zachován v listině psané touto řečí.“

„Vaše Milost má pravdu,“ pravil John Mangles, „neboť ostatně tento jazyk je běžný nám všem.“

„Jsme domluveni. Přepíši slova všech listin do francouzštiny, budu zachovávat mezery mezi jednotlivými slovy a doplňovat ta slova, jejichž smysl je jasný. Pak vše porovnáme a posoudíme.“

² Aborder = přistát, continent = pevnina, cruel = krutý.

Glenarvan se chopil pera a za několik okamžiků předložil přátelům papír, na němž byla napsána tato slova:

7 juin 1862	trois-mâts Britannia	Glasgow
sombré	gonie	austral
	a terre	deux matelots abor
capitaine Gr	abor	
contin	pr	cruel indi
	jeté ce document	de longitude
	et 37°11' de latitude	Portez-leur secours
	perdus	

V té chvíli přišel na můstek námořník s hlášením, že Duncan vplul do Clydského zálivu, a žádal kapitána o další rozkazy.

„Co hodlá Vaše Lordstvo podniknout?“ ptal se Mangles, obraceje se k lordu Glenarvanovi.

„Chci se co nejrychleji dostat do Dumbartonu, Johne. Odtamtud se lady vrátí do Malcolmského zámku a já pojedu až do Londýna, kde předložím tyto listiny admiraltě.“

John Mangles dal příslušné rozkazy, které námořník odcházel vyřídit vrchnímu kormidelníkovi.

„A teď, přátelé,“ řekl Glenarvan, „pokračujme v našem výzkumu. Jsme na stopě velkého neštěstí. Život několika lidí závisí na našem důvtipu. Vynaložme jej všechnen, abychom tuto hádanku rozluštili.“

„Učiníme vše, drahý Edwarde, co je v našich silách,“ odpověděla lady Helena.

„Především musíme vzít v úvahu tři různá hlediska: zaprvé to, co víme, zadruhé to, co si můžeme domyslet, a zatřetí to, co nevíme. Co tedy víme? Víme, že 7. června 1862 trojstěžník Britannia z Glasgowa ztroskotal, že dva lodníci a kapitán vhodili tuto listinu do moře na 37°11' zeměpisné šířky a že prosí o pomoc.“

„Správně řečeno,“ schvaloval major.

„A čeho se můžeme dovědět,“ pokračoval Glenarvan. „Především toho, že loď podlehla zkáze v jižních mořích, a zároveň vás upozorňuji na slovo gonie. Nezdá se vám, že to slovo naznačuje jméno země, o kterou jde?“

„Patagonie!“ rychle zvolala Helena.

„Bezpochyby.“

„Ale jde teď o to, zda Patagonií skutečně probíhá sedmatřicátá rovnoběžka,“ namítl major.

„To snadno zjistíme,“ pravil Mangles a rozložil před nimi mapu Jižní Ameriky. „Zcela správně, sedmatřicátá rovnoběžka se dotýká Patagonie. Protíná Araukánii, jde přes pampy, severní částí patagonského území a ztrácí se v Atlantickém oceánu.“

„Dobře... pokračujme teď v dohadách. Dva lodníci a kapitán abor... to znamená přistáli, contin... to znamená na pevnině, tedy ne na ostrově. Co se s nimi dělo dále? Máme tu dvě velice významná písmena pr..., která nás poučí o jejich osudu. Ti nešťastníci byli pris, to jest zajati, nebo jsou prisniers, zajatci. Ale koho? De cruels Indiens, ukrutných Indiánů. Chápete? Nezdá se vám, jako by další slova sama naskakovala do mezer v listině? Není pro vás už listina dostatečně jasná? Nesvítá vám už?“

Glenarvan mluvil přesvědčivě. Jeho oči zářily pevnou důvěrou.

A jeho zaujetí se přelilo na posluchače. Zvolali jako on: „To je jasné! To je jasné!“

Za okamžik se lord Glenarvan opět ujal slova:

„Všechny tyto předpoklady, přátelé, se mi zdají nejvíc pravděpodobné. Domnívám se, že neštěstí se stalo na pobřeží Patagonie. Doptám se ostatně v Glasgowě, kam Britannia plula, a tak snadno zjistím, mohla-li být zahnána do oněch končin.“

„Není třeba se ptát,“ ozval se John Mangles. „Mám zde všechny výtisky časopisu *Mercantile and Shipping Gazette* (Obchodní a loďařské noviny), které nám dají potřebnou zprávu.“

„Tedy je rychle prohlédněme,“ pravila lady Glenarvanová.

John Mangles přinesl ročník 1862 tohoto časopisu a rychle v něm převracel listy. Dlouho nehledal a brzy četl:

„30. května 1862. Peru. Callao. S nákladem pro Glasgow, Britannia, kapitán Grant.“

„Grant!“ vykřikl lord Glenarvan. „To je ten odvážný Skot, který chtěl založit Nové Skotsko v Tichomoří.“

„Ano,“ odpověděl John Mangles, „je to on, který roku 1861 vstoupil na palubu Britannie v Glasgowě, od té doby o něm není zpráv.“

„Není již pochyb!“ pravil Glenarvan. „Je to on. Britannia opustila Callao 30. května a 7. června, osm dní po odplutí, ztroskotala na pobřeží Patagonie. Její osud je obsažen ve zbytcích několika slov, která se zdála být nerozlučitelná. Vidíte, přátelé, jak daleko jsme se dostali ve svých dohadách. Nevíme tedy teď již jen jedno, a to stupeň délky, na kterém došlo k neštěstí.“

„A to ani nepotřebujeme,“ řekl John Mangles, „protože jde o známou zemi. Ač znám jen stupeň šířky, mohl bych jet přímo k místu neštěstí.“

„Tedy známe všecko,“ pravila lady Glenarvanová.

„Všecko, milá Heleno. Mezery, které moře vyleptalo v řádcích listin, dovedu doplnit tak snadno, jako by mi je diktoval sám kapitán Grant.“

Po těchto slovech vzal Glenarvan do ruky pero a bez váhání napsal:

Dne 7. června 1862 trojstěžník Britannia z Glasgowa ztroskotal na pobřeží Patagonie na jižní polokouli. Směřující k zemi, dva námořníci a kapitán Grant přistáli na pevnině, kde se stali zajatci krutých Indiánů. Vhodili tuto listinu na ... stupni délky a 37°11' šířky. Přispějte jim ku pomoci, neboť jsou ztraceni.

„Výborně, výborně, drahý Edward!“ pravila lady Helena. „Spatří-li ti nešťastníci někdy svou vlast, budou za to vděčit jen vám.“

„Ano, zase ji spatří,“ odpověděl jí Glenarvan. „Ta listina je příliš jasná, příliš určitá, než aby Anglie váhala přispět na

pomoc třem synům, opuštěným na pustém pobřeží. Co učinila pro Franklina a jiné, učiní také pro trosečníky z Britannie.“

„A snad ti nešťastníci,“ podotkla lady Helena, „mají rodiny, které oplakávají jejich zmizení. Snad ubohý kapitán Grant má ženu, děti...“

„Máte pravdu, drahá, a já беру na sebe úkol oznámit jim, že všechna naděje ještě není ztracena. Teď, přátelé, vzhůru, neboť se blížíme k přístavu.“

Duncan, který přidal páru, plul v té chvíli podél břehu ostrova Bute a po jeho pravém boku se rozkládal Rothesay s půvabným městečkem v úrodném údolí. Pak zabočil do úzkých průlivů v mělkém průplavu, zahnul před Greenokem a v šest hodin večer zakotvil při úpatí čedičových skal dumbartonských, na nichž se tyčí slavný zámek skotského hrdiny Wallacea.

Tam už čekal kočár na lady Helenu, aby ji spolu s majorem Mac Nabbssem dovezl do Malcolmského zámku. Lord Glenarvan objal svou mladou choť a odjel pak rychlovlakem do Glasgowa.

Před odjezdem napsal ještě důležitou depeši a za několik minut poté telegrafní drát nesl tuto zprávu novinám *Times* a *Morning Chronicle*:

Kdo by si přál dovědět se podrobnosti o osudu trojstěžníku Britannia z Glasgowa, jemuž velel kapitán Grant, nechť se obrátí na lorda Glenarvana, Malcolmský zámek, Luss, Dumbartonské hrabství, Skotsko.

3.

MALCOLMSKÝ ZÁMEK

Malcolmský zámek, který náleží k nejmalebnějším ve Skotské vysočině, leží blízko vesnice Luss, jejímž roztomilému údolí vévodí. V jasných vodách Lomondského jezera se zrcadlí jeho žulové zdi. Od nepaměti náležel rodině Glenarvanů, která v zemi Rob Roye a Ferguse Mac Gregora zachovala staré pohostinství hrdinů Waltera Scotta. V době, kdy ve Skotsku došlo k sociální revoluci, byl velký počet nájemců vyhnán, poněvadž nemohli platit velké nájemné náčelníkům starých klanů. Mnozí zemřeli hladem, jiní se stali rybáři a ostatní se vystěhovali. Tehdy nastala všeobecná bída.

Jen Glenarvanové se domnívali, že věrnost ukládá závazky mocným jako malým a neopustili své nájemce. Ani jeden nebyl vyhnán od krbu, u kterého se narodil, nikdo nemusel opustit půdu, ve které odpočívali jeho předkové. Všichni zůstali na území svých dávných pánů. Ještě v této době, ve století zášti a svárů, rodina Glenarvanova měla ve svých službách výhradně Skoty jak na Malcolmském zámku, tak i na palubě *Duncana*. Všichni zaměstnanci byli potomci bývalých vazalů Mac Gregora, Mac Tartana, Mac Nabbse, Mac Nanghtonse, čili jinými slovy byli to vesměs rodáci

z hrabství Tyrlingského a Dumbartonského. Byli to stateční lidé, tělem i duší oddaní svému pánu. Někteří z nich mluvili ještě galským jazykem Staré Kaledonie.

Lord Glenarvan měl ohromné jmění. Užíval ho k mnohým dobrodiním. Jeho dobrota ještě převyšovala jeho štědrost, neboť byla nekonečná, i když každá štědrost má své meze. Jako pán na Lussu a lord na Malcolmu zastupoval své hrabství ve Sněmovně lordů. Ale pro své svobodomyslné názory, jakož i proto, že málo dbal, aby se zalíbil královskému rodu, nebyl příliš oblíben u anglických státníků. To však bylo důvodem, že se tím houževnatěji držel zvyků svých předků a rozhodně se vzpíral proti zasahování „těch z jihu“ do práv Skotska.

Lord Edward Glenarvan však nebyl proto omezeného ducha nebo mdlého rozumu. Právě naopak. Brány celého jeho hrabství byly dokořán otevřeny pokroku, ale vždy zůstával duší Skotem a jen pro slávu Skotska se zúčastňoval se svými jachtami závodů Královského temžského yacht klubu.

Bylo mu dvaatřicet let. Byl vysoké postavy, trochu tvrdých rysů v tváři, ale z očí mu zářila nekonečná dobrota. Celá jeho osobnost jako by byla prodchnuta barvitostí skotských hor. Byl znám svou neobyčejnou udatností, byl podnikavý, rytířský, byl Fergusem devatenáctého století, ale především byl dobrý, lepší než sám svatý Martin, neboť by byl dal celý svůj plášť chudým obyvatelům Skotské vysočiny, a ne jenom polovinu.

Lord Glenarvan byl ženatý necelé tři měsíce. Pojal za choť slečnu Helenu Tuffnellovou, dceru známého cestovatele Williama Tuffnella, jedné z četných obětí zeměpisné vědy a touhy po výzkumu.

Paní Helena nebyla tedy šlechtična rodem, ale zato byla Skotka, což lord Glenarvan cenil víc než šlechtický titul. Tuto mladou, půvabnou, odvážnou a oddanou bytost učinil lusský pán družkou svého života. Setkal se s ní kdysi v domě jejího otce v Kilpatricku. Byla sirotkem téměř bez jmění. Glenarvan poznal, že dívka bude řádnou ženou a oženil se s ní. Tehdy

bylo Heleně dvaadvacet let, měla světlé vlasy a oči modré jako voda skotských jezer za slunného, jarního jitra. Její láska k manželovi byla ještě větší než vděčnost. Milovala ho tak, jako by ona byla bohatou dědičkou a on opuštěným sirotkem. Nájemci a sloužící by byli za ni položili život a mezi sebou ji nazývali „naše dobrotivá paní z Lussu“.

Lord Glenarvan a lady Helena žili šťastně na Malcolmském zámku uprostřed čarokrásné a divoké skotské krajiny. Procházeli se ve stinných alejích kaštanů a sykomor, nebo na březích jezera, kde dosud znějí pibrochy³ starých Skotů, nebo v pustých roklinách a roklicích hor, v nichž dějiny Skotska jsou vyznačeny staletými zříceninami. Někdy bloudili v březových nebo modřínových lesích či v širých, žlutnoucích vřesovištích. Někdy zase vystupovali na srázné svahy Ben Lomondy, nebo se projížděli koňmo opuštěnými údolími, obdivující se nádhernému okolí, ještě dnes zvanému „zemí Rob Roye“, a všem slavným místům, která tak vroucně opěvuje Walter Scott.

Za večera, když se setmělo a na obzoru se objevila „Svítilna Mac Farlanova“, bloudili starou galerií táhnoucí se kolem celého Malcolmského zámku a zde usedali na některý z kamenů, který se vyloupil ze zdiva, zapomínajíce na celý svět. Uprostřed širošířého ticha v bledých měsíčních paprscích, zatímco závoj noci stále houstl a temněl na vrcholcích hor, oddávali se sladkému a tichému snění, v němž je ukryto tajemství, pochopitelné jen srdcím milujícím.

Tak minuly první měsíce jejich manželství. Lord Glenarvan však nezapomínal, že jeho žena je dcerou velkého cestovatele. Řekl si, že lady Helena podědila všechny touhy svého otce, a nemýlil se. Tak došlo k stavbě *Duncana*, který měl dovézt manžele Glenarvanovy k nejkrásnějším krajům světa, do Středozemního moře až k Archipelagu. Dovedeme si

³ Tradiční skotské bojové písně.

představit radost lady Heleny, když jí manžel oznámil, že *Duncan* čeká na její rozkazy. Vždyť jaká může být větší rozkoš a slast než doprovázet milovanou bytost do pohádkových krajů Řecka a prožít líbáanky na slunném pobřeží Východu?

Ted' však lord Glenarvan odjel do Londýna. Vždyť šlo o záchranu nešťastných trosečníků. Nepřítomnost manželova paní Helenu spíše nudila, než zesmutňovala. Ale již druhého dne ráno přišel od něho telegram, oznamující brzký návrat. Ale večer došlo psaní, které oznamovalo, že nemůže ještě odjet, neboť jeho poslání se setkal s nějakými obtížemi. Třetího dne pak došlo další psaní, v kterém lord Glenarvan již nijak netajil svou nespokojenost s jednáním admirality.

Toho dne paní Helena již byla zneklidněna. Když k večeru seděla samotná ve svém pokoji, vstoupil správce zámku pan Halbert s dotazem, zda chce přijmout mladou dívku a hocha, kteří si přejí promluvit s lordem Glenarvanem.

„Jsou to zdejší lidé?“ ptala se lady Helena.

„Ne, milostivá paní,“ odpověděl správce, „neboť je neznám. Přijeli vlakem do Ballochu a z Ballochu do Lussu šli pěšky.“

„Nechť vejdou,“ rozhodla paní Helena.

Správce odešel. Za nějaký okamžik poté byli do pokoje Helenina uvedeni mladá dívka a chlapec. Nebylo pochyby, že je to sestra s bratrem, neboť si byli velmi podobní. Dívce bylo asi šestnáct let. Na její hezké tvářičce se rýsovaly stopy únavy, oči naznačující častý pláč, oddaný, ale zároveň odhodlaný výraz tváře, chudičkový, ale čistý oděv, to vše svědčilo v její prospěch. Za ruku vedla dvanáctiletého chlapce, který se tvářil tak, jako by on byl sestřiným ochráncem. A opravdu, kdyby někdo chtěl ublížit mladé dívce, byl by skutečně musel počítat s tímto hochem.

Dívky se zmocnily rozpaky, když se octla před lady Helenou. Ta si pospíšila ujmout se slova.

„Přejete si mluvit se mnou?“ řekla, dodávajíc pohledem dívce odvahy.

„Ne,“ odpověděl hoch rozhodně, „s vámi ne, nýbrž přímo s lordem Glenarvanem.“

„Odpusťte mu, paní,“ řekla sestra, kárajíc pohledem bratříčka.

„Lord Glenarvan není přítomen,“ odpověděla lady Helena, „ale jsem jeho žena a snad bych ho mohla prozatím nahradit...“

„Vy jste lady Glenarvanová?“ zvolala dívka.

„Ano, slečno.“

„Manželka lorda Glenarvana z Malcolmu, který v časopisu *Times* uveřejnil zprávu o trosečnících Britannie?“

„Ano,“ prudce odpověděla lady Helena, „a vy?“

„Jsem dcera kapitána Granta, paní, a zde je můj bratr.“

„Slečna Grantová? Slečna Grantová?“ zvolala lady Helena a chopila se rukou dívky, strhla ji k sobě a pak políbila kulaté tvářičky hochovy.

„Paní,“ ujala se zase dívka slova, „co víte o mém otci? Je živ? Spatříme ho zase? Mluvte, prosím vás!“

„Drahé dítě,“ pravila lady Helena, „Bůh mě ochraňuj, abych vám odpověděla ukvapeně o podobných věcech. Nechci ve vás vzbudit třeba marnou naději...“

„Mluvte, paní. Jsem už odolná proti bolesti a mohu slyšet všechno.“

„Drahé dítě,“ odvětila lady Helena, „naděje je tu opravdu chabá, ale je možné, že za pomoci Boha, který je všemohoucí, jednoho dne zase spatříte svého otce.“

„Můj Bože!“ zvolala miss Grantová a nemohla se zdržet slz. Robert zatím pokrýval ruce lady Glenarvanové polibky.

Když minul první záchvat této bolestné radosti, mladá dívka zahrnula paní Helenu bezpočtem otázek. A lady Helena jí vyprávěla o nálezů listin, jak Britannia ztroskotala u patagonského pobřeží, jak po pohromě kapitán a jeho dva námořníci, kteří jediní ztroskotání přežili, dostali se asi na pevninu a odtud do světa poslali volání o pomoc, sepsané ve třech jazycích a svěřené vlnám oceánu.

Za tohoto vyprávění Robert Grant hltal lady Helenu očima. Jeho život jako by visel na jejích rtech. Jeho dětská obrazotvornost mu ve strašlivých výjevech kreslila osud jeho otce. Viděl ho na můstku Britannie, sledoval ho v mořských proudech, s ním se zachycoval na útesech pobřeží a namáhavě se s ním vlekl po písku z dosahu vln. Za vyprávění se několikrát nezdržel výkřiku:

„Tatínku! Ubohý tatínku!“ A tiskl se k sestře.

Dcera Grantova naslouchala se sepjatýma rukama a nepromluvila jediného slova. Teprve když paní Helena dokončila, řekla:

„Och, paní, tu listinu, tu listinu!“

„Již ji nemám, drahé dítě,“ odpověděla paní Helena.

„Již ji nemáte?“

„Nemám. Můj manžel ji odvezl do Londýna v zájmu vašeho otce. Pověděla jsem vám však vše, co bylo jejím obsahem, ba více, neboť jsem vám oznámila celý její přesný smysl, který jsme uhodli z těch zbytků vět, které odolaly účinku mořské vody. Naneštěstí určení zeměpisné délky...“

„Té není nezbytně třeba,“ zvolal hošík.

„Také tak soudím, pane Roberte,“ odvětila Helena s úsměvem nad jeho odhodlaností. „Vidíte tedy, slečno Grantová, že i nejmenší podrobnosti listiny jsou vám známy stejně dalece, jako jsou známy mně.“

„Ano, paní,“ odpověděla dívka, „ale byla bych tak ráda viděla písmo svého otce.“

„Spatříte je. Zítra se snad vrátí lord Glenarvan. Vzal s sebou ony listiny, o jejichž pravosti nemůže být pochyby, aby je předložil úřadu admirality a přiměl jej tak vypravit bez odkladu loď, která by pátrala po kapitánu Grantovi.“

„Je to možné, paní!“ zvolala dívka. „Tolik jste pro nás udělali!“

„Ano, má drahá, očekávám návrat lorda Glenarvana každou chvíli.“

„Paní,“ řekla mladá dívka, s tónem vděčnosti i zbožného zápalu v hlase, „kež nebe požehná vám i lordu Glenarvanovi!“

„Drahé dítě,“ odvětila lady Helena, „nezasluhujeme díků. Každý by vykonal to, co jsme udělali my. Kež se stane skutkem

naděje, kterou jsem vám dala. Až do návratu lorda Glenarvana zůstanete v zámku...“

„Paní,“ odvětila dívka, „nechci zneužívat zájmu, který projevíte k neznámým.“

„K neznámým, drahé dítě? Vy a váš bratr nejste cizinci v tomto domě a chci, aby lord Glenarvan po návratu sám oznámil dětem kapitána Granta, co bude vykonáno pro záchranu jejich otce.“

Tak srdečné pozvání nemohly děti odmítnout. Bylo tedy rozhodnuto, že Grantova dcera a její bratr vyčkají v Malcolmském zámku návratu lorda Glenarvana.

NÁVRH LADY GLENARVANOVÉ

Při této rozmluvě se lady Helena nezmínila o obavách, které v psaních projevil lord Glenarvan, pokud šlo o ochotu úředníků admirality splnit jeho přání. Také se ani slovem nezmínila o možnosti, že se kapitán Grant stal zajatcem jihoamerických Indiánů. Nač ještě více zarmucovat ubohé děti a ničit naději, kterou v nich vzbudila. Věci to pomoci nemohlo. Proto lady Helena v tomto bodu zachovala úplné mlčení, a když zodpověděla všechny dívčiny otázky, vyptávala se jí na její život a poměry, neboť se zdálo, že dívka je jedinou ochránitelkou svého malého bratra.

Uslyšela prostý a tklivý příběh, který ještě zvýšil náklonnost lady Glenarvanové k mladičké dívce.

Mary a Robert Grantovi byli jedinými dětmi kapitána Granta. Harry Grant ztratil svou ženu při Robertově narození a v době svých dalekých cest svěřoval péči o děti staré, dobromyslné sestřenici. Kapitán Grant byl odvážný námořník, který rozuměl svému oboru, dobrý plavec i obchodník. Spjoval v sobě způsoblost jak pro službu velitele lodi, tak i obchodního zástupce, což je třeba každému kapitánu obchodní lodi. Bydlil v městě Dundee, v hrabství Perth ve

Skotsku. Kapitán Grant byl tedy také Skot. Jeho otec, kazatel při chrámu sv. Kateřiny, se postaral o jeho dokonalou výchovu v přesvědčení, že vědomosti nemohou škodit nikomu, tedy ani kapitánovi zámořských lodí.

Za prvních dlouhých cest, které Grant podnikl zprvu jako vrchní kormidelník a posléze jako kapitán, ho provázelo stále štěstí, takže si nahospodařil dosti slušné jmění. Tehdy však začal uskutečňovat myšlenku, která proslavila jeho jméno ve Skotsku. Stejně jako Glenarvanové a další skotské šlechtické rodiny nemiloval uchvatitelskou Anglii, ač to nijak neprojevoval. Nepokládal prospěch své země za shodný s prospěchem Anglosasů a chtěl jí umožnit samostatný rozvoj. Rozhodl se proto založit velkou skotskou osadu někde na australské pevnině.

Snil o samostatnosti pro svůj lid, jaké si dobyly Spojené státy severoamerické a jaké se jednou domohou i Indie a Austrálie. Snad. Je však možné, že někde mu uklouzlo slůvko o jeho tajných nadějích a přáních. Vláda mu odepřela pomoc v jeho záměrech, a dokonce mu působila obtíže, které byly schopné zmařit jeho plány. Ale Harry Grant nepozbyl odvahy. Dovoňoval se vlastenectví svých soukmenovců, obětoval své jmění ve prospěch celku, vystavěl si vlastní loď a svěřil své děti péči staré sestřenice. Odplul v doprovodu vybraného mužstva, aby prozkoumal velké ostrovy Tichého oceánu. To se stalo roku 1861. Po celý rok, až do května 1862, přicházely od něho zprávy. Ale od doby jeho odjezdu z Callaa nikdo již neslyšel mluvit o Británii a „námořní noviny“ mlčely o osudu statečného kapitána.

V té době zemřela stará sestřenice Harryho Granta a obě děti zůstaly na světě bez ochrany. Mary Grantové bylo tehdy čtrnáct let. Ale statečná dívka se nepoddala osudu a věnovala se zcela svému bratrovi. Bylo nutné ho vychovávat a vzdělávat. Získávala potřebné prostředky na výchovu svého bratra šetrností, rozumností, důvtipem i prací dnem i nocí, vykonávala vlastně při tom mateřské povinnosti. Snažila se mu všechno poskytnout a sobě všechno odpírala.

Obě děti žily v Dundee v nouzi, ale snášely ji a bojovaly s ní. Mary myslela jen na svého bratra a snila o jeho šťastné budoucnosti. Pokud šlo o Britannii, pokládala ji za ztracenou a svého otce za mrtvého. Nelze vyličit její vzrušení, když náhodou spatřila a četla zprávu v novinách *Times*, zprávu, která jí poskytovala novou naději.

Bez váhání se rozhodla, co má udělat. Kdyby se dověděla, že kdesi na pustém pobřeží na dně ztroskotané lodi bylo nalezeno tělo jejího otce, bylo by to snesitelnější než stálá nejistota a věčná muka záhady jeho osudu.

Pověděla vše svému bratrovi a ještě téhož dne obě děti odjely vlakem do Perthu a do večera dorazily pěšky na Malcolmský zámek, kde Mary po tolikeré beznaději začala zase doufat.

Vše to vyprávěla Mary Grantová lady Glenarvanové prostě, aniž by si nějak zásadně uvědomovala, že se po všechna ta léta utrpení chovala jako statečná dívka. Tím lépe to však věděla lady Helena a několikrát, aniž by skrývala slzy, vřele děti kapitána Granta objala.

Pokud šlo o Roberta, zdálo se, že toto vyprávění slyší poprvé. Alespoň poslouchal sestřino vyprávění se široce otevřenými očima. Snad již teď chápal, co sestra pro něho učinila, co pro něho vytrpěla, neboť se k ní vděčně tiskl.

„Ach, maminko, drahá maminko!“ zvolal bezděky. Nemohl zadržet tento výkřik, který vycházel z hloubi jeho srdce.

Během této rozmluvy nastala noc. Lady Helena si uvědomovala, jak jsou obě děti unaveny, a nechtěla proto rozhovor prodlužovat. Mary Grantová a Robert byli odvedeni do pokojů pro hosty, kde ihned usnuli a mohli snít o šťastnější budoucnosti. Po jejich odchodu zavolala lady Helena k sobě majora a pověděla mu vše o událostech tohoto večera.

„Statečná dívka, ta Mary Grantová,“ řekl Mac Nabbs, když vyslechl vyprávění své sestřenice.

„Kéž nebesa pomohou, aby můj manžel dosáhl úspěchu,“ odpověděla lady Helena, „neboť pro ty děti by to jinak bylo nesnesitelné.“

„Však on toho dosáhne,“ odpověděl Mac Nabbs, „neboť jinak by lordové admirality museli mít srdce tvrdší než portlandský kámen.“

Přes toto majorovo ujištění lady Helena strávila noc v obavách a nezavřela oči ani na chvíli.

Příštího dne Mary Grantová a její bratr vstali časně za svítání a procházeli se po velkém zámeckém dvoře, když se ozval hluk přijíždějícího kočáru. Lord Glenarvan se vracel do zámku rychlostí, jaké koně byli jen schopni. Skoro v téže chvíli se lady Helena v doprovodu majora objevila na dvoře a spěchala k manželovi. Ten byl posmutnělý, zarmoucený a nahněvaný. Stiskl svou ženu v náručí bez jediného slova.

„Nuže, jak jsi pořídil, Edwarde?“ zvolala lady Helena.

„Ti lidé nemají srdce, drahá Heleno,“ odpověděl lord Glenarvan.

„Odmítli?“

„Ano, odmítli vyslat loď. Mluvili o milionech zbytečně vydaných na pátrání po Franklinovi. Prohlásili, že listina není jasná, že je nečitelná. Namítali, že ti nešťastníci zmizeli již před dvěma roky a není naděje je najít. Tvrdili, že jistě byli zavléčeni Indiány hluboko do vnitrozemí a nelze propátrat celou Patagonii, aby byli nalezeni tři muži — tři Skoti — že by toto pátrání bylo nejen marné, ale i nebezpečné, vyžádalo by si více obětí, než kolik by bylo zachráněných. Zkrátka, uvedli všechny možné důvody, jaké si jen dovedou vymyslet lidé, kteří chtějí odůvodnit své odmítnutí. Jistě si připomněli úmysly kapitána Granta, a tak je nešťastný Grant ztracen navždy.“

„Můj otec! Můj ubohý otec!“ zvolala Mary Grantová a vrhla se na kolena před lorda Glenarvana.

„Váš otec? Jakže, slečno...,“ pravil lord, jsa překvapen náhlým dívčíným činem.

„Ano, Edwarde, slečna Mary a její bratr,“ odpověděla lady Helena, „jsou děti kapitána Granta a admirality je právě odsoudila, aby zůstali sirotky.“

„Slečno, kdybych byl věděl o vaší přítomnosti...,“ řekl lord Glenarvan a zvedl dívku.

Nedokončil větu. Trapné ticho, přerývané jen vzlyky, zavládlo na dvoře. Nikdo nepromluvil ani lord Glenarvan, ani lady Helena, ani major a také služebníci, kteří se mlčky seskupili kolem svých pánů. Ale v obličejích všech těch Skotů se dal číst protest proti jednání anglické vlády.

Teprve po několika okamžicích se ujal slova major a řekl Glenarvanovi:

„Tedy, již jste ztratil úplně naději?“

„Úplně.“

„Nuže, pak k těm lidem půjdu já,“ zvolal Robert, „a uvidíme ...“

Robert nedokončil svou hrozbu, neboť jeho sestra ho umlčela. Ale zařatá hochova pěst prozrazovala úmysly málo přátelské.

„Ne, Roberte, ne,“ pravila Mary Grantová. „Poděkuj těmto hodným pánům za vše, co pro nás vykonali, a odejděme s vědomím, že na ně budeme vděčně vzpomínat.“

„Mary!“ zvolala lady Helena.

„Slečno, kam chcete jít?“ ptal se lord Glenarvan.

„Vrhnou se na kolena před královnou,“ odpověděla dívka, „a pak uvidíme, zda i ona bude hluchá k prosbám dětí, které chtějí jen život svého otce.“

Lord Glenarvan zavrtěl hlavou. Ne snad proto, že by pochyboval o dobrotě srdce Jejího Veličenstva, ale příliš dobře věděl, že Mary Grantová se nikdy nedostane až ke královně. Prosebníci se jen zřídkakdy dostanou až ke stupňům trůnu, takže to vypadá, jako by nad dveřmi královského paláce bylo psáno to, co Angličané tak rádi umísťují na kormidelním kole svých lodí:

Občanům není dovoleno mluvit s mužem u kormidla.

Lady Helena pochopila myšlenku svého muže. Věděla, že dívka se chce pokusit o nemožné. Věděla už, jak obě děti žijí, a tušila, jaký je dál čeká zoufalý život. A to jí vnuklo nápad, dobrý a šlechtitný nápad.

„Mary Grantová,“ zvolala, „počkejte ještě chvíli a poslyšte, co vám chci říci.“

Dívka už uchopila bratra za ruku a chystala se k odchodu. Teď se zastavila.

Najednou se lady Helena se zaslzenýma očima, ale se zánícenými tvářemi a s pevným hlasem se obrátila k manželovi.

„Edwarde,“ pravila, „kapitán Grant, když napsal to psaní a hodil je do moře, světil je do rukou Božích. Bůh rozhodl, aby se dostalo do rukou nám. Bůh bezpochyby chtěl, abychom se postarali o záchranu těch nešťastníků.“

„Co tím chcete říci, drahá Heleno?“ ptal se lord Glenarvan.

Okolostojící ztichli, ani nedutali.

„Chci tím říci,“ pokračovala lady Helena, „že jistě je vhodné, aby manželství bylo zahájeno nějakým dobrým skutkem. Vím, drahý Edwarde, k mému potěšení jste se rozhodl pro zábavnou plavbu. Nebude ta plavba tím zábavnější a tím užitečnější, jestliže bude mít za úkol zachránit ty nešťastníky a vrátit je zpět vlasti?“

„Heleno!“ zvolal lord Glenarvan.

„Ano, Edwarde, vím, že mi rozumíte. *Duncan* je dobrá a odolná loď. Může se odvážit do jižních moří. Může třeba obeplout celý svět a také obepluje, bude-li toho třeba. Vydejme se na cestu, Edwarde, vydejme se hledat kapitána Granta!“

Při těchto nadšených slovech se lord Glenarvan usmál, rozpráhl náruč vstříc své mladé ženě a přitiskl ji k srdci, zatímco Mary a Robert jí líbali ruce. Zámeční služebníci při této dojemné scéně byli pohnuti i nadšeni a z jejich hrdel se ozval nadšený výkřik uznání:

„Sláva paní z Lussu! Sláva! Třikrát sláva pánu a paní Glenarvanovým!“

DUNCAN ODPLOUVÁ

Řekli jsme již, že lady Helena byla šlechtná, ale také rozhodná žena. To, co právě učinila, je toho nezvratným důkazem. Lord Glenarvan byl právem hrdý na tuto šlechtnou ženu, která ho nejen chápala, ale i podporovala. Nápad vypravit se na pomoc kapitánu Grantovi vznikl v něm už tehdy, když v Londýně odmítli jeho žádost. Nevyslovil-li jej dříve než lady Helena, stalo se tak proto, že se nedovedl smířit s myšlenkou na vzájemné odloučení. Když si teď však paní Helena přála jet, zmizelo váhání. Zámečtí služebníci radostným voláním pozdravili její rozhodnutí, neboť šlo o zachránění soukmenovců, Skotů jako oni. Tak se stalo, že lord Glenarvan se srdečně připojil k volání slávy paní z Lussu.

Když bylo rozhodnuto o odjezdu, nemohli ztratit ani hodinu. Ještě téhož dne lord Glenarvan zaslal příkaz Johnu Manglesovi, aby odplul s *Duncanem* do Glasgowa a tam připravil vše pro cestu do jižních moří, která se mohla stát i cestou kolem světa. Ostatně, když lady Helena odůvodňovala svůj návrh, nemýlila se ve vlastnostech *Duncana*. Byla to loď velmi pevně stavěná, byla schopná značné rychlosti a mohli se s ní tedy bezpečně vydat na dalekou cestu.

Byla to parní jachta posledního vzoru. Měla nosnost 210 tun, zatímco lodi Kolumbovy, Vespucciho, Pinzónovy a Magellanovy, které poprvé přistály u břehů Nového světa, byly rozměrů mnohem menších.⁴

Duncan byl dvoustěžník. Měl přední stěžeň s hlavní dvoudílnou plachtou, malou plachtu vrcholkovou a malou kosatku. Hlavní stěžeň nesl brigantinovou plachtu, plachtu šípovou, dále třírohou plachtu mezi oběma stěžni, malou třírohou plachtu a plachty ráhnové. Měl tedy dostatek plachet, aby se mohl spoléhat pouze na vítr. Hlavně se však počítalo se silou páry. Parní stroj měl výkon 160 koňských sil a měl nejmodernější konstrukci, byl vysokotlaký a hnal dva šrouby. Při plném tlaku páry mohla loď dosáhnout rychlosti dosud nevídané. A skutečně, při prvním pokusu v Clydském zálivu urazil v hodině až jedenatřicet a půl kilometru. Byla to tedy vskutku dokonale schopná loď k cestě kolem světa.

John Mangles nepotřeboval nic jiného než se postarat o palubní vybavení a výzbroj. Jeho první starostí bylo upravit lodní komory tak, aby do nich mohl naložit pokud možno co největší množství uhlí, neboť opatřování nových zásob paliva během cesty je spojeno vždy s obtížemi. Se stejnou opatrností se postaral i o zásoby potravin, kterých na loď naložil na dvě léta. Peníze od lorda Glenarvana mu k tomu nechyběly, a proto mohl zakoupit i otočné dělo, které bylo upevněno na přídi jachty. Nelze předvídat, co se přihodí, a je vždy dobré, může-li se osmiliberní koule vypálit na vzdálenost sedmi a půl kilometru.

Musíme říci, že John Mangles se ve svém oboru dobře vyznal, ač velel jen zábavní jachtě. Náležel svými schopnostmi mezi nejlepší glasgowské kapitány. Byl třicetiletý, rysy jeho tváře byly trochu tvrdé, ale prozrazovaly dobrotu

⁴ Kryštof Kolumbus vykonal čtvrtou cestu do Ameriky se čtyřmi loďmi. Největší měla nosnost 70 tun a nejmenší jen 50. Byly to tedy lodě jen pobřežní.

i odvahy. Narodil se na zámku, rodina Glenarvanova ho vychovala a dala ho vyškolit na dobrého námořníka. John Mangles již častokrát podal důkazy o své schopnosti, ráznosti a chladnokrevnosti při svých dalekých cestách. Když mu lord Glenarvan nabídl kapitánské místo na *Duncanu*, radostně přijal, neboť pána Malcolmského zámku miloval jako bratra a až dosud marně čekal na příležitost, aby mu svou lásku prokázal nějakým činem.

Jeho zástupce Tom Austin byl starý námořník, hodný všestranné důvěry. Celá posádka *Duncana* sestávala z pětadvaceti mužů, počítaje v to i kapitána a jeho zástupce. Všichni byli příslušní do hrabství Dumbarton, byli zkušenými námořníky a syny nájemců půdy Glenarvanovy rodiny. Tak vytvořili na palubě skutečný klan statečných lidí a nechyběly tu ani tradiční skotské dudy. Lord Glenarvan měl na palubě své lodi skupinu dobrých spolupracovníků, šťastných ve svém povolání, oddaných, statečných, stejně zručných v ovládání lodí jako zbraní a odhodlaných jít za ním i na ty nejztrěštěnější výpravy. Když se posádka *Duncana* dověděla, kam má jet, nemohla utajit radostné rozechvění a dumbartonské skály se chvěly jejím nadšeným hurá!

John Mangles, jsa stále zaměstnán pořizováním výzbroje a zásobením své lodi, nezapomněl také zřídit pro lorda a lady Glenarvanovou na lodi vhodná a dobře vybavená obydlí. Taktéž musel připravit kajuty pro děti kapitána Granta, neboť lady Helena nedokázala odmítnout prosbu statečné Mary, aby ji směla provázet.

Pokud šlo o Roberta, ten by jistě jel „načerno“, kdyby mu zakázali vstup na loď. Byl by se dostal na palubu *Duncana* i tehdy, kdyby věděl, že za trest pak bude muset sloužit jako plavčík, jak se ostatně přihodilo kdysi i Franklinovi a Nelsonovi. Ale jak by se dalo odmítnout přání tak hodného hochy? Nikdo se o to ani nepokoušel. Bylo mu splněno dokonce i jiné přání. Nechtěl totiž vstoupit na loď jako

cestující, nýbrž jako námořnický žák. A tak John Mangles byl určen, aby ho řádně zaučil do svého řemesla.

„Dobře,” pravil mu Robert, „a nešetřete ranami, jestliže toho bude třeba.“

„To nikoli, hochu,“ řekl mu vážně lord Glenarvan, ale nevysvětlil mu, že užívání důtek na palubě *Duncana* bylo nejen zakázáno, ale také opravdu zbytečné.

Abychom uvedli všechny cestující, musíme jmenovat ještě majora Mac Nabbse. Major byl muž padesátiletý, klidné a pravidelné tváře, byl ke všem ochotný, zkrátka výborná a dokonalá povaha, skromný, tichý, mírný, nehádal se, neodporoval a nikdy se nezlobil. Byl tak klidný, že snad i do průlomu v hradbách by vkročil tímtež klidným krokem, jakým vstupoval do své ložnice. Nic ho nerozčílilo, nic jím nepohnulo, snad by to nedokázala ani koule z děla. Spíš by se dalo očekávat, že zemře, aniž se jednou jedinkrát rozčílí.

Byl nejen statečný po stránce fyzické, která je závislá na zdatnosti těla, nýbrž měl i mravní odvalu, což je mnohem lepší. Měl-li nějakou chybu, tedy jen tu, že byl Skotem od hlavy až k patě, Kaledoncem⁵ čisté krve, který houževnatě lpěl na starých zvycích své vlasti. Proto nikdy nechtěl sloužit v anglických plucích a hodnost majora získal u 42. pluku

⁵ Kaledonie je z římských dob pocházející název severní části Britských ostrovů na sever od Antoniova valu či spíše od jižněji ležícího Hadriánova valu, je v podstatě ekvivalentem pro Skotsko. Byla osídlena nejpозději v 8. století před Kristem keltskými kmeny, ale podle archeologických nálezů už zřejmě ve 13. stol. před Kristem. Obyvatelé byli označováni za příslušníky tzv. kultury popelnicových polí. Římané se při snaze kolonizovat celou Británii dostali po těžkých bojích s keltskými kmeny trvale nejdále na linii mezi dnešními městy Carlisle a Newcastle upon Tyne, kde v roce 122 n. l. zbudovali tzv. Hadriánův val. V roce 140 sice postoupili severněji na linii mezi zálivy Forth a Clyde, kde vybudovali Antonioův val, ale pak byli zase zatlačeni za Hadriánův val (v roce 154), kde se situace stabilizovala. Římané nikdy Skotsko/Kaledonii nedobyli. V r. 410 se všechna římská vojska stáhla z Británie a vyklidila i Hadriánův val.

Highland-Black-Watch čili Černé gardy, jejíž setniny byly tvořeny výhradně skotskými šlechtici. Mac Nabbs bydlel u bratrance v Malcolmském zámku a pokládal za samozřejmé, že se zúčastní daleké plavby s *Duncanem*.

To byli tedy všichni lidé na jachtě, kterým bylo osudem určeno vykonat jednu z nejzajímavějších cest současné doby. Od chvíle, kdy přirazila loď k nábreží v Glasgowě, stala se stálým předmětem zvědavosti obecnstva. Každého dne ji navštěvovaly zástupy lidí, ve městě se mluvilo jen o ní, k nemalé nelibosti ostatních kapitánů, mezi nimiž nejrozmrzelejší byl kapitán Burton, velitel lodi *Scotia*, nádherného korábu, zakotveného v sousedství *Duncana* a připravujícího se na cestu do Kalkaty.

Scotia pro svou velikost mohla *Duncana* právem pokládat za výletní parníček, ale zájem všech se soustředil jen na Glenarvanovu jachtu a den ode dne vzrůstal.

Přiblížila se chvíle odjezdu. John Mangles dokázal svou čilost a schopnost. Za měsíc po zkušební plavbě v zálivu Clyde byl *Duncan* dokonale vyzbrojen a zásoben, takže se mohl vydat na širé moře. Odjezd byl stanoven na 25. srpna, což mělo tu výhodu, že jachta dorazí na jižní polokouli na počátku jara.

Když se rozeslo, co lord Glenarvan chce podniknout, byl zahrnován výstrahami o nesnázích a nebezpečích podobné cesty. Ale nedbal na ně, neboť se již rozhodl. Pokoušeli se ho zvíkat i mnozí z těch, kteří ho v duchu obdivovali. Veřejné mínění se postavilo zcela na jeho stranu a všechny noviny a časopisy, vyjímaje listy vládní, přibíjely chování admirality v této věci jednomyslně na pranýř. Lord Glenarvan však nevnímál chválu ani hanu. Konal prostě svou povinnost a o ostatní se nestaral.

Dne 24. srpna 1864 opustili lord Glenarvan, lady Helena, major Mac Nabbs, Mary a Robert Grantovi, pan Olbinett, steward jachty, a jeho žena, která sloužila u lady Glenarvanové jako komorná, Malcolmský zámek, když se předtím

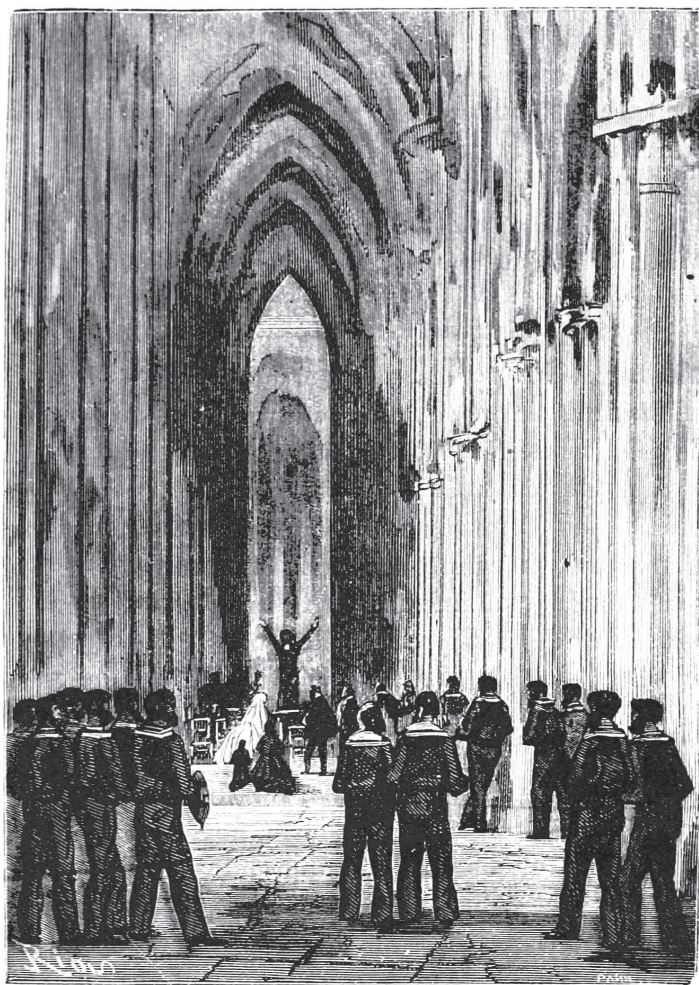
srdečně rozloučili se svým služebnictvem. Za několik hodin poté byli již ubytováni na lodi a glasgowští obyvatelé přivítali nadšeně lady Helenu, mladou a odvážnou ženu, která se vzdala klidných radostí a spěchala na pomoc trosečníkům.

Obydlí lorda Glenarvana a jeho choti bylo na zádi *Duncana*. Skládalo se ze dvou ložnic, salonu a dvou pokojíků, takříkajíc toaletních. Dále zde byla společná chodba, do níž ústilo šest kajut, z nichž pět zaujali Mary a Robert Grantovi, pan a paní Olbinettovi a major Mac Nabbs. Kajuty Johna Manglese a Toma Austina byly vzadu a byl z nich východ na palubu. Posádka byla ubytována v mezipalubí, a to velmi pohodlně, neboť jachta nevezla žádný náklad, kromě zásob uhlí, potravin a zbraní. Místa tedy nebyl nedostatek a John Mangles mohl použít k úpravě vybavení lodi značné prostory. Zhostil se toho velmi obratně.

Duncan měl odplout v noci z 24. na 25. srpna ve tři hodiny ráno za nastávajícího přílivu. Dříve se však glasgowští obyvatelé stali svědky dojemného obřadu. V osm hodin večer lord Glenarvan, jeho hosté a všechno mužstvo od topičů až po kapitána, zkrátka všichni, kdož se měli zúčastnit záchranné výpravy, opustili jachtu a odebrali se do prastaré glasgowské katedrály sv. Munga. Tento starobylý chrám, který zůstal neporušen i v době reformačních bouří a ježž tak krásně popsal Walter Scott, přijal pod své mohutné klenutí cestující i námořníky z *Duncana*.

Provázel je obrovský zástup lidí. A v hlavní chrámové lodi, přeplněné náhrobky jako nějaký hřbitov, prosil reverend Morton o požehnání nebes pro výpravu, kterou poručil v ochranu Prozřetelnosti. V jedné chvíli se ve starém chrámu rozlehl hlas Mary Grantové. To se mladá dívka modlila za své dobrodince a prolévala před Bohem vřelé slzy vděčnosti.

Pak všichni odcházeli hluboce dojata. V jedenáct hodin už byli všichni na palubě. John Mangles a posádka se zabývali posledními přípravami k odjezdu. O půlnoci byl rozdělán oheň pod kotli. Kapitán nařídil horlivě přikládat a brzy se

... reverend Morton svolával požehnání nebes...

proudy černého kouře mísily s noční mlhou. Lodní plachty byly stočeny a uloženy do plátěných obalů, které je chránily před dýmem, neboť vítr vál od jihozápadu, a nebyl tedy příznivý vůči plavbě.

Ve dvě hodiny se *Duncan* začal chvět, neboť jeho kotle byly úplně vytopeny a tlakoměr ukazoval tlak čtyř atmosfér. Pára se sykotem unikala ze záklopek. Příliv dostoupil vrcholu, byla tma, ale ve slabém měsíčním svitu už bylo vidět na cestu v Clydském průplavu mezi bójemi a ukazovateli, jejichž světla slábla v nastávajícím svítání. Bylo možné odplout.

John Mangles to ohlásil lordu Glenarvanovi, který hned vystoupil na palubu.

Nastával odliv. *Duncan* několikrát silně zahvízdal, zvedl kotvy a proplétal se mezi ostatními lodmi. Pak jachta zabočila doprostřed plavební dráhy. John nevzal na palubu lodivoda, neboť znal Clydský průliv stejně dobře jako kterýkoliv z lodivodů. Mangles stál u kormidla, jež pevně a bezpečně řídil levou rukou, zatímco pravou dával pokyny do strojovny. Brzy zmizely na břehu továrny a byly nahrazeny letohrádky, které tu a tam stály na pobřežních výšinách. Městský hluk zanikal v dálce.

Za hodinu poté *Duncan* projížděl těsně kolem dumbartonských skal. Za dvě hodiny byl již v zálivu, v šest hodin ráno obeplul Cantyrský mys, pak projel Severním průplavem a octl se na širém oceánu.

6.

CESTUJÍCÍ Z KABINY ČÍSLO 6

Během prvního dne plavby bylo moře značně rozbouřené a k večeru počal vát ostrý vítr. Moře *Duncanem* značně kolébalo, a proto se ženy neobjevovaly na zvýšené palubě na zádi. Zůstaly ležet v kajutách a učinily dobře.

Příštího dne se však vítr poněkud obrátil a kapitán John dal napnout velkou přední a zadní pomocnou plachtu. Teď měl *Duncan* lepší oporu proti vlnám a už se tak nekolébal. Lady Helena a Mary Grantová mohly již za svítání vyjít na palubu, kde už kapitán, lord Glenarvan a major byli v družné zábavě. Slunce, podobající se kotouči zlaceného kovu, vystupovalo z oceánu jako z ranní koupele. *Duncan* byl přímo zatopen jeho paprsky a člověk by byl skoro řekl, že zrovna jimi jsou napínány jeho plachty.

Cestující mlčky pohlíželi na nádherný obraz, vytvořený zářícím sluncem.

„Jaké nádherné divadlo!“ zvolala konečně lady Helena. „Asi předzvěst krásného dne. Kež nám vítr zůstane příznivý a stále pohání *Duncana* k jeho cíli.“

„Nic lepšího si nemůžeme přát, drahá Heleno,“ odpověděl lord Glenarvan, „a opravdu si nemůžeme stěžovat na začátek naší plavby.“

„A poplujeme dlouho, drahý Edwarde?“

„Na tuto otázku nám musí odpovědět kapitán John,“ řekl lord Glenarvan. „Plujeme dobře, jste spokojen se svou lodí, John?“

„Velmi spokojen, Vaše Milosti,“ odpověděl John. „Je to nádherné plavidlo a pro námořníka je rozkoší cítit je pod nohama. Snad nikdy lodní těleso a stroj nebyly v lepší shodě. Pohledte jen, jak brázda za lodí je plochá, což značí, jak lehce se vznášíme. Plujeme rychlostí sedmnácti mil, čili více jak jednatřicet kilometrů za hodinu. Zachováme-li si tuto rychlost, v deseti dnech přeplujeme rovník a do čtyř týdnů obeplujeme Hornův mys.“

„Slyšela jste, Mary,“ pravila lady Helena, „do pěti týdnů!“

„Ano, paní,“ odpověděla dívka, „rozuměla jsem a mé srdce se při kapitánových slovech rozbušilo.“

„A jak snášíte plavbu, slečno Mary?“ ptal se lord Glenarvan.

„Dosti dobře, mylord, nedostavuje se mnoho nepříjemností. Zvyknu si ostatně velmi brzy.“

„A náš Robert?“

„Což Robert,“ odpověděl za dívku John Mangles, „nevězí-li ve strojovně, tak jistě visí jako hruška na některém stěžni. Ten hoch se málo stará o mořskou nemoc. Podívejte se! Vidíte ho?“

Zraky všech sledovaly vztaženou kapitánovu ruku a všichni spatřili Roberta zavěšeného na ráhně košové plachty, skoro třicet metrů nad palubou. Mary se při tomto pohledu zachvěla.

„Jen žádné obavy, slečno,“ pravil jí John Mangles, „ručím za něho a slibuji vám, že ho odevzdám kapitánu Grantovi jako výborného plavčíka. Ostatně se domnívám, že k tomu dojde hodně brzy.“

„Kéž vás vyslyší Bůh, pane John,“ odpověděla dívka.

„Milé dítě,“ ujal se slova lord Glenarvan, „ve všem, co se přihodilo, vidím jasné řízení Boží, což nás všechny musí plnit

nadějí. Cíl naší cesty byl nám určen a my jej nehledáme, my jsme k němu vedeni. Podívejte se kolem sebe na všechny ty statné muže, kteří se dychtivě ujali tak nádherného úkolu. Jsem nejen přesvědčen, že náš podnik bude úspěšný, ale dokonce věřím i v úspěch bez velkých překážek. Slíbil jsem lady Heleně zábavnou cestu a jistě bych se velice mýlil, jestliže nedostojím slovu.“

„Edwarde,“ odpověděla mu lady Glenarvanová, „vy jste nejhodnější člověk na světě.“

„Já ne, nejlepší naši lidé jsou námořníci. Neobdivujete se také *Duncanu*, slečno Mary?“

„Ano, mylord, obdivuji se mu a trochu této věci rozumím.“

„Opravdu?“

„Již jako dítě jsem si hrávala na lodích svého otce. Mohl mne snadno použít jako námořníka. Bude-li toho třeba, nebudu v rozpacích, jak svinout některou plachtu nebo uvázat nějaké to lano.“

„Jakže?“ zvolal John Mangles.

„Budete-li takto mluvit,“ pokračoval lord Glenarvan, „pak kapitán John bude vašim nejoddanějším přítelem, neboť on pokládá námořní znalosti za nejvzácnější na světě. A nerozlišuje, jde-li o znalosti muže nebo ženy. Není-liž pravda, John?“

„Zajisté, Vaše Milosti,“ odpověděl kapitán, „ale přece se domnívám, že pro slečnu Grantovou bude líp, zůstane-li na palubě, než aby uvazovala nějaké to lano někde na stožáru. Líbí se mi však její přístup k věci.“

„A to tím více, že chválí *Duncan*, vidíte?“ pravil Glenarvan.

„Však on si to zcela zaslouhuje,“ dodal John.

„Když jste tak hrdý na svou loď,“ ujala se teď slova lady Helena, „vzbuzujete ve mně touhu, abych si ji prohlédla až do nejzazšího spodku a poznala, jak jsou v mezipalubí ubytováni naši námořníci.“

„Výborně, jsou tam ubytováni jako doma,“ odpověděl John.

„A jsou opravdu doma, milá Heleno,“ dodal lord Glenarvan. „Tato jachta je částí naší Kaledonie, je to kus Dumbartonského hrabství, který pluje po oceánu. Vlastně jsme ani neopustili vlast, neboť *Duncan* je takový druhý Malcolmský zámek a oceán druhé Lemondovo jezero.“

„Tak se tedy chopte úlohy hostitele na zámku, můj drahý Edwarde,“ odpověděla lady Helena.

„Jsem okamžitě k vašim službám, paní, ale jistě dovolíte, abych dříve promluvil s Olbinettem,“ řekl Glenarvan.

Steward byl výborný kuchař, byl to Skot, který pro své umění zasluhoval, aby byl Francouzem. Svou službu vykonával s horlivostí a pochopením. Očekával rozkazy svého pána.

„Olbinette, projdeme se lodí ještě před snídaní,“ pravil Glenarvan, jako by šlo o procházku do Tarbetu nebo ke Katrinskému jezeru. „Doufám, že bude již prostřeno, až se vrátíme.“

Olbinett se mlčky uklonil.

„Doprovodíte nás, majore?“ ptala se lady Helena.

„Vaše přání je mi rozkazem,“ odpověděl Mac Nabbs.

„Kromě toho,“ řekl lord Glenarvan, „nejde-li o kouření. Jak vidíte, major je teď úplně zaměstnán svým doutníkem, a nebylo by lidské vytrhovat ho od takové práce. To je vám tak náruživý kuřák, slečno Mary, že si nedá pokoj ani v noci.“

Major kývnutím projevil souhlas s tímto posudkem a cestující se vydali na cestu do podpalubí.

Mac Nabbs osaměl a halil se v stále hustší a hustší oblaka dýmu. Jeho zrak nepohnutě tkvěl v brázdě, kterou jachta nechávala za sebou ve vlnách. Po několika minutách tohoto tichého pozorování moře se otočil a octl se tváří v tvář osobě, která mu byla dokonale neznáma. Kdyby ho nějaká věc vůbec dokázala překvapit, major by se musel velmi podivit, neboť o tomto cestujícím nevěděl opravdu pranic.

Byl to velký, hubený muž, asi čtyřicetiletý, který se podobal dlouhému hřebu s velkou hlavou. Jeho hlava byla

opravdu příliš velká, jeho čelo vysoké, jeho nos dlouhý, ústa široká a brada silně vystouplá. Jeho oči byly kryty ohromnými kulatými skly a jeho zrak byl podivně těkavý, jako tomu bývá u nočních živočichů. Výraz jeho tváře prozrazoval člověka vzdělaného, ale veselého. Neměl onu zachmuřenou vážnost osob, které se nesmějí ze zásady podceňovat a jež škraboškou vážnosti kryjí svou bezvýznamnost. Něco takového u něho nebylo. Dobromyslná nenucenost, vyzařující z jeho tváře, svědčila jasně, že neznámý pohlíží na lidi i na věci rád jen z dobré stránky. Ještě než promluvil, každý musel poznat, že hovoří rád a že je jedním z těch roztržitých lidí, kteří nevidí, nač se dívají, a neslyší, co se jim říká. Na hlavě měl cestovní čapku, na nohou žluté botky a kožené kamaše. Jeho oblek sestával ze sametových kalhot kaštanové barvy, z kabátu z téže látky, jehož četné kapsy byly nácpany mnoha různými předměty, stejně zbytečnými jako nepohodlnými. A to ještě na krku – na řemenu – měl dalekohled.

Pohyblivost neznámého se výrazně lišila od majorovy nehybné vážnosti. Otáčel se kolem Mac Nabbse, prohlížel si ho, jako by se ho vyptával zrakem, zatímco major se nedal vyrušit z klidu a nedal se zlákat touhou, aby se neznámého zeptal, odkud přišel, kam cestuje a jak se dostal na palubu *Duncana*.

Když neznámý muž poznal, že majorova lhostejnost se nedá tak snadno prolomit, chopil se svého dalekohledu, který po vytažení nabyl délky přes metr. Postavil se rozkročmo a nepohnutě jako telegrafní tyč a zamířil svým přístrojem na bod, kde moře splývalo s obzorem. Když se tak díval asi pět minut, spustil dalekohled od oka, postavil jej jedním koncem na palubu a o druhý se opřel jako o nějakou hůl. Jednotlivé díly dalekohledu se ovšem ihned zasunuly do sebe a neznámý cestující, pozbyv tak nenadále opory, se zapotácel a málem by byl padl na palubu těsně u hlavního stěžně.

Každý jiný na majorově místě by se alespoň usmál. Major však nepohnul ani brvou a cizinec se vzchopil.

„Stewarde, stewarde!“ zvolal s přízvukem, který prozrazoval cizince.

Čekal, ale steward se neobjevoval.

„Stewarde!“ opakoval hlasitěji.

V té chvíli se pan Olbinett právě vracel do kuchyně, která byla umístěna na přídi. Nemálo byl překvapen, když zpozoroval, že je volán tímto dlouhánem, kterého neznal.

„Kde se tu tenhle člověk bere?“ pomyslel si. „Je to snad lordův přítel? To přece není možné.“

Přece však vystoupil na zvýšenou palubu a došel k cizinci.

„Jste vy stewardem na této lodi?“ ptal se ho neznámý.

„Ano, pane,“ odpověděl Olbinett, „ale nedostalo se mi cti...“

„Jsem cestující z kabiny číslo šest.“

„Z kabiny číslo šest?“ opakoval steward.

„Ovšem. Jak se jmenujete vy?“

„Olbinett.“

„Nuže, milý Olbinette,“ odpověděl neznámý, „je třeba pomýšlet na snídani, a to hned. Nejedl jsem, či lépe řečeno, spal jsem šestatřicet hodin, což jistě lze odpustit člověku, který cestoval bez oddechu z Paříže do Glasgowa. V kolik hodin se snídá?“

„V devět,“ mechanicky odpověděl Olbinett.

Cizinec se chtěl podívat na hodinky, ale to vyžadovalo nějakou chvíli, neboť hodinky našel teprve v deváté kapse.

„Dobře,“ pravil. „A teď ještě není osm. Myslím, Olbinette, že suchar a sklenka sherry by neškodily, abych se dočkal. Jinak padnu mdlobou.“

Olbinett slyšel, ale nechápal. Ke slovu se ostatně dostat nemohl, neboť neznámý stále mluvil a jeho řeč přeskakovala s neobyčejnou rychlostí z předmětu na předmět.

„Nuže,“ řekl dále, „kde je kapitán? Což kapitán snad ještě spí? A co vrchní kormidelník? Ten spí také? Chápu, počasí je krásné, vítr příznivý, loď může plout sama.“

V té chvíli jako na zavolání se objevil John Mangles na schůdkách vedoucích na zvýšenou palubu.

„Tady je kapitán,“ pravil Olbinett.

„Těší mě,“ zvolal neznámý, „velice mě těší, kapitáne Burton, že vás poznávám.“

Byl-li kdy člověk překvapen, pak to byl zajisté kapitán John Mangles, a to nejen proto, že byl osloven jako kapitán Burton, nýbrž i proto, že spatřil neznámého cizince na palubě své lodi.

Cizinec však stále pokračoval:

„Jistě mi dovolíte, abych vám stiskl ruku. Neučinil-li jsem tak předevčírem večer, bylo to jen proto, že jsem nechtěl překážet. Ale jsem opravdu šťasten, kapitáne, že se s vámi seznamuji.“

John Mangles vytřeštil oči, pohlížeje z Olbinetta na neznámého a zase naopak.

„A teď,“ nepřestával mluvit cizinec, „když jsem se vám představil, doufám, že budeme dobrými přáteli. Pohovořme si tedy a řekněte mi, jste-li se *Scotií* spokojen.“

„Se *Scotií*? Co tím myslíte?“ konečně se dostal ke slovu John Mangles.

„Co? Přece se *Scotií*, která nás nese. Je to výborná loď, jejíž vlastnosti mi byly vychvalovány stejně jako vlastnosti jejího kapitána, statečného pana Burtona. Jste snad příbuzný stejnojmenného afrického cestovatele? Byl to hrdina. Přijměte mou poklonu.“

„Pane,“ odpověděl John Mangles, „nejsem nejen příbuzný cestovatele Burtona, ale nejmenuji se vůbec Burton.“

„Aha,“ nedal se neznámý uvést do rozpaků, „jste tedy vrchním kormidelníkem na *Scotii*. Jste tedy pan Burdness?“

„Burdness?“ odpověděl John Mangles, který již začal tušit pravdu, ale dosud nedospěl k přesvědčení, zda má co činit s bláznem, či nějakým výstředníkem. Právě v duchu o tom uvažoval, když na palubu vstoupil lord, jeho choť a slečna Grantová. Cizinec, jakmile je spatřil, zvolal:

„Ach, cestující! To je výborné! Doufám, pane Burdnessi, že mě představíte.“

Nečekal, až tak John Mangles učiní, přistoupil ke skupině a hned všechny nenuceně oslovil:

„Paní,“ řekl slečně Grantové, „slečno,“ lady Heleně a nakonec oslovil lorda Glenarvana: „Pane.“ Vyslovil to tak, že to bylo skutečnou výzvou k představení.

„Lord Glenarvan,“ pravil rychle John Mangles.

„Mylorde,“ pokračoval neznámý, „odpusťte, že se vám představuji sám. Na moři člověk nemůže tak dbát společenských pravidel. Doufám, že se rychle seznámíme a ve společnosti těchto dam se nám plavba *Scotie* bude zdát stejně krátkou jako příjemnou.“

Helena a Mary se dosud nevzchopily k odpovědi. Nechápaly, jak se tento vetřelec mohl dostat na palubu.

„Pane,“ ujal se jako první slova Glenarvan, „s kým mám čest mluvit?“

„Jsem Jacques-Eliacin-Francois-Marie Paganel, tajemník Zeměpisné společnosti v Paříži, dopisující člen vědeckých společností v Berlíně, Bombaji, Darmstadtu, Lipsku, Londýně, Petrohradu, ve Vídni, v New Yorku, čestný člen Královského zeměpisného a národopisného ústavu pro Východní Indii, který se po dvacetiletém zeměpisném studiu v pracovně chce teď chopit své vědy prakticky a cestuje do Indie, aby tam navázal na práce velkých cestovatelů.“

ODKUD PŘICHÁZÍ A KAM JDE JACQUES PAGANEL?

Tajemník Zeměpisné společnosti byl příjemnou osobností a vše to pronesl velmi roztomile. Lord Glenarvan již věděl, s kým ho svedl osud, neboť jméno a zásluhy Paganelovy mu byly dostatečně známy. Jeho zeměpisné práce, jeho články o nových objevech, uveřejňované ve Zprávách společnosti, jeho korespondence se zeměpisnými společnostmi všech národů, to vše z Paganela učinilo jednoho z nejlepších francouzských učenců. Proto Glenarvan stiskl srdečně ruku nezvanému hostu.

„A teď, když jsme se poznali,“ pravil lord, „dovolte mi, pane Paganele, abych vám položil jednu otázku.“

„Třeba dvacet, mylord,“ odpověděl Jacques Paganel. „Rozmluva s vámi mi bude potěšením.“

„Vstoupil jste tedy na palubu této lodi předevčírem?“

„Ano, mylord, předevčírem večer v osm hodin. Vystoupil jsem z vlaku kaledonské dráhy, skočil do kočáru a spěchal na Scotii, kde jsem měl již objednanu kajutu číslo šest. Byla temná noc. Na palubě jsem nikoho nespatrił. Byl jsem velice

znaven šestatřicetihodinovou cestou, a poněvadž jsem věděl, že nejlepším opatřením proti mořské nemoci je ulehnout hned po příchodu na loď a nevstat po celý první den plavby, bez dlouhého uvažování jsem si lehl a svědomitě spal celých šestatřicet hodin, třeba se to zdá neuvěřitelné.“

Teď všichni pochopili, jak se stalo, že francouzský učenec se dostal na loď. Pan Paganel se zmýlil v lodi a vstoupil na palubu *Duncana* ve chvíli, kdy všichni byli přítomni pobožnosti v chrámu sv. Munga. Teď bylo vše vysvětleno. Ale co asi řekne učenec, až se doví nejen jméno lodi, na kterou se dostal, ale také cíl její cesty?

„Tedy cílem vaší cesty je Kalkata, pane Paganeli?“ ptal se dále Glenarvan.

„Ano, mylorde. Spatřit Indii bylo mojí dávnou touhou. Je to můj nejkrásnější sen, který teď bude uskutečněn. Již zanedlouho spatřím vlast slonů a Thugů.“

„A nevadilo by vám, pane Paganeli, kdybyste navštívili jinou zemi?“

„To by bylo velmi nepříjemné, mylorde, neboť mám doporučení na lorda Somerseta, generálního guvernéra Indie, a poslání Zeměpisné společnosti, které musím vykonat.“

„Ach, máte tedy poslání?“

„Ano, jde o nutnou a zajímavou cestu, jejíž rozvrh pro mne sestavil učený přítel, pan Vivien de Saint Martin. Mám jít po stopách bratří Schlaginweitů, plukovníka Waugha, Webba, Hodgsona, misionářů Huca a Gabeta, Moorcrofta, J. Remyho a ostatních slavných cestovatelů, kteří onen kraj navštívili. Chci dojít úspěchu tam, kde podlehl v roce 1846 misionář Krick. Zkrátka, chci poznat tok řeky Jarlung Cangpo, která protéká Tibetem v délce patnácti set kilometrů a krouť se podél severního úpatí Himalájí. Chci zjistit, zda se tato řeka nespojuje s Brahmaputrou na severovýchodě od Ásámu. Zlatá medaile, mylorde, čeká na cestovatele, kterému se podaří rozluštit tuto velice důležitou otázku indického zeměpisu.“

Paganel byl ve svém živlu. Vykládal nadšeně. Dával se unášet na křídlech obrazotvornosti a nedal se zastavit, stejně jako není možno zastavit Rýn u vodopádů shaffhausenských.

„Pane Paganeli,“ po chvilkovém odmlčení řekl lord Glenarvan, „je to jistě krásný úmysl, za jehož vykonání vám bude věda velmi vděčna, ale nechci, abyste dále setrval v omylu, který způsobil, že si na chvíli musíte odříct rozkoše spatřit Indii.“

„Čeho že se mám odříci? Rád bych věděl proč?“

„Protože plujete právě opačným směrem, než jakým leží Indie.“

„Jakže? Kapitán Burton přece...“

„Nejsem kapitán Burton,“ přerušil ho John Mangles.

„Ale tato loď je přece *Scotia*?“

„Tato loď není *Scotia*!“

Bylo těžké popsat Paganelův údiv. Díval se z lorda Glenarvana, který se tvářil stále vážně, na paní Helenu a Mary Grantovou, na jejichž tvářích se zračil soucit, na Johna Manglese, který se usmíval, a na majora, který byl stejně klidný jako dřív. Pak pokrčil rameny a narovnal si brýle.

„Ráčíte žertovat!“ zvolal.

To však již jeho zrak utkvěl na kormidelním kole, na němž se dala číst tato dvě slova:

DUNCAN Glasgow

„*Duncan! Duncan!*“ zvolal zoufale.

Pak přímo sletěl ze schůdků můstku a vletěl do své kajuty.

Sotvaže nešťastný učenec zmizel, na palubě se nezdržel nikdo smíchu, kromě majora. Smáli se i námořníci. Vstoupit do nesprávného vlaku, jet snad do Edinburghu místo do Dumbartonu, to by se dalo pochopit, ale splést si loď a plout do Chile místo do Indie, k tomu už bylo třeba notné dávky roztržitosti.

„U Jacquese Paganela se tomu ani nedivím,“ pravil za chvíli lord Glenarvan, „neboť ten je všeobecně znám podobnými nehodami. Jednou uveřejnil výbornou mapu Ameriky, ale

Paganel byl ve svém živlu. Vykládal nadšeně.

zakreslil do ní i Japonsko. To nijak nebrání, aby byl uznáván za znamenitého učence, jednoho z nejlepších zeměpisců Francie.“

„Ale co s tím ubožákem uděláme?“ ptala se lady Helena. „Přece ho nemůžeme zavézt až do Patagonie.“

„Proč ne?“ vážně odpověděl Mac Nabbs. „Nejsme odpovědni za jeho roztržitost. Představte si, že by se mu to přihodilo ve vlaku. Zastavili by mu?“

„To ne, ale mohl by vystoupit na nejbližší stanici,“ odvětila lady Helena.

„A to bude moci učinit i teď,“ řekl lord Glenarvan. „Bude-li chtít, vystoupí na naší první zastávce.“

V té chvíli se Paganel zdrceně a zahanbeně vracel na můstek, když se přesvědčil, že na palubě jsou jeho zavazadla. Stále ještě opakoval: „*Duncan! Duncan!*“ Snad v této chvíli si na jiné slovo nevzpomněl. Přecházel po můstku sem a tam, zkoumal stěžňoví lodi a nepřítomně se díval na obzor a moře, jako by tam hledal vykoupení ze svého omylu. Konečně přistoupil k lordu Glenarvanovi.

„Kam pluje *Duncan*?“ ptal se.

„Do Ameriky, pane Paganeli.“

„Blíží určení?“

„Do Concepcionu.“

„Do Chile! Do Chile!“ vykřikl nešťastný zeměpisec. „Ježíšmarjá – mé poslání v Indii! Co jen řekne pan de Quatrefages, předseda ústředního výboru! A pan d’Avezac, pan Cortambert! A co pan Vivien de Saint Martin. Jak se budu moci objevit na schůzi společnosti!“

„Poslyšte, pane Paganeli, není důvodu k zoufalství,“ řekl mu Glenarvan. „Vše se dá zařídit tak, že se jen trochu opozdíte. Jarlung Cangpo vám zatím neuteče a Tibet také ne. Brzy přistaneme na Madeiře, kde naleznete loď, jež vás vezme zpátky do Evropy.“

„Děkuji vám, mylord, člověk se musí podrobit osudu. Ale musím říci, že je to neuvěřitelné dobrodružství, jaké se může přihodit jen mně. Co však moje kabina na *Scotii*?“

„Té se ovšem musíte vzdát.“

„Ale,“ řekl Paganel, když chvíli prohlížel loď, „zdá se mi, že *Duncan* je zábavní jachta.“

„Ano, pane, je tomu tak,“ odpověděl John Mangles, „a náleží zde Jeho Milosti lordu Glenarvanovi.“

„Který vám nabízí své pohostinství,“ dodal Glenarvan.

„Steré díky, mylord,“ odpověděl Paganel. „Vaše laskavost je bez mezí, ale dovolte mi jen jednu poznámku. Indie je krásná zem. Cestovatelům se v ní naskýtají nádherná překvapení. Dámy tu zemi ještě neznají... Nuže, proč by kormidelník nemohl trochu otočit kolem a *Duncan* by plul stejně snadno do Kalkaty jako teď do Concepcionu? Poněvadž je to cesta jen pro zábavu...“

Všeobecné zavrtění hlav a úsměvy, jimiž byl návrh Paganelův přijat, zastavil zeměpisce v dalším hromadění důvodů. Zarazil se.

„Pane Paganeli,“ ujala se slova lady Helena, „kdyby šlo jen o zábavní cestu, řekla bych vám, že všichni poplujeme společně do Indie a lord Glenarvan by jistě nic nenamítal. Ale úkolem *Duncanovým* je, aby vyhledal trosečníky opuštěné kdesi na pobřeží Patagonie a dopravil je do vlasti. Nemůže tedy změnit svůj směr...“

Francouzský cestovatel byl krátce poučen o všem a s napětím vyslechl, jak skoro zázračně byly nalezeny listiny oznamující osud kapitána Granta a jak konečně vše rozhodla lady Helena.

„Milostivá paní,“ pravil, „můj obdiv náleží vašemu jednání v celé této věci. Jen ať *Duncan* pokračuje ve své cestě, neodpusťte bych si, kdybych ji zpozdil jen o jeden jediný den.“

„Chcete tedy s námi podniknout to pátrání?“ ptala se lady Helena.

„To není možné, milostivá paní, musím splnit svůj úkol. Vystoupím při vaší nejbližší zastávce.“

„Tedy na Madeiře,“ pravil John Mangles.

„Třeba na Madeiře. Tam budu vzdálen jen asi sto padesát kilometrů od Lisabonu a vždy tam naleznu nějakou dopravní možnost.“

„Nuže, pane Paganeli,“ pravil Glenarvan, „stane se podle vašeho přání a já prohlašuji, že jsem šťasten, mohu-li vám po těch několik dní poskytnout pohostinství. Doufám, že se v naší společnosti nebudete nudit.“

„Oh, mylord,“ zvolal učenec, „jsem přešťastný, že můj omyl má tak příjemné následky. Nemyslím tím ovšem směšnost případu, že muž pluje do Indie a vstoupí na loď s určením do Ameriky.“

Přes tuto úvahu se Paganel smířil s postavením, na němž nemohl nic měnit. Byl stejně roztomilý a veselý jako roztržitý. Dámám se líbil jeho humor, a než uplynul den, byl Paganel oblíben všemi. Na jeho přání mu byly předloženy listiny, které daly podnět k této výpravě. Usoudil, že se nezdá být možný nějaký jiný výklad. Mary Grantová a její bratr vzbuzovali jeho živý zájem. Nepřestával jim dodávat naděje. Jeho způsob, jakým předvídal události a úspěch *Duncana*, vyloudily na dívčině tváři úsměv. Opravdu, kdyby učenec neměl své poslání, hned by se byl pustil na výpravu za kapitánem Grantem.

Když se pak dověděl, že lady Helena je dcerou Williama Tuffnela, přímo vybuchl nadšenými výkřiky obdivu. Vždyť znal jejího otce! Byl to tak odvážný učenec! Kolik jen dopisů si vyměnili, když byl William Tuffnel ještě dopisujícím členem společnosti! Vždyť on sám, Paganel, to byl, kdo ho do společnosti uváděl. Jaké nečekané setkání, jaká rozkoš cestovat s dcerou Williama Tuffnela!

Ke konci nadšených výkřiků požádal lady Helenu, aby ji směl políbit. Bylo mu to dovoleno, ač jeho žádost značně vybočovala z mezí společenských pravidel.

O JEDNOHO STATEČNÉHO MUŽE NA PALUBĚ VÍCE

Jachta, podporována příznivými proudy, uháněla rychle k rovníku. Dne 30. srpna se na obzoru objevilo Madeirské souostroví. Glenarvan připomněl svému hostovi, že podle daného slibu *Duncan* zastaví u ostrovů.

„Mylorde,“ řekl Paganel, „dovolte mi, abych s vámi mluvil bez okolků. Bylo vaším úmyslem zastavit na Madeiře již v době, než jste zjistil mou přítomnost na palubě?“

„Nebylo,“ upřímně odpověděl Glenarvan.

„Dovolte mi tedy, abych nesl trest za svou nešťastnou roztržitost. Madeira je ostrov příliš známý. Pro zeměpisce na něm není nic zajímavého. O tomto souostroví bylo již napsáno všechno a ostatně tento kraj ztratil i svá slavná vinařství. Představte si, že na Madeiře již skoro ani vinice nejsou. Vinobraní, které roku 1831 dávalo na 22 000 píp⁶,

⁶ Pípa není v tehdejší pojetí vinařství totéž, co v Čechách výčepní pivní „zařízení“, nýbrž objemová míra zejména pro víno. Jedna pípa je míra pro 50 hektolitrů vína.

kleslo roku 1845 na 2669. Dnes to již není ani pět set píp. To člověka může jen zarmoutit. Nebylo by snad vhodnější zastavit až na Kanárských ostrovech?“

„Budiž, zastavíme na Kanárských ostrovech,“ odpověděl Glenarvan. „Od směru naší cesty nás to neodchýlí.“

„Vím to, mylord. Na Kanárských ostrovech jsou ještě tři skupiny ostrůvků dosud neprozkoumaných. A pak je tam Tenerifešský peak⁷, který jsem již dávno toužil spatřit. Teď mám k tomu příležitost. Zatímco budu čekat na loď, která by mě zavezla zpět do Evropy, vystoupím na tu slavnou a srážnou horu.“

„Jak vám bude libo, milý Paganeli,“ pravil lord Glenarvan, který se nemohl zdržet úsměvu.

A byl to úsměv oprávněný.

Kanárské ostrovy nejsou od Madeiry příliš vzdáleny. Sotva 370 kilometrů, což pro loď typu *Duncana* neznamenal skoro nic.

Dne 31. srpna ve dvě hodiny odpoledne se John Mangles a Paganel procházeli na můstku. Francouz zahrnoval svého společníka otázkami o Chile. Kapitán ho náhle přerušil a ukázal mu směrem na jih na malý bod na obzoru.

„Pane Paganeli,“ pravil.

„Co je, kapitáne?“ odpověděl učenec.

„Podívejte se támhle. Nevidíte nic?“

„Nic.“

„Nedíváte se správným směrem. Nedívejte se na obzor, nýbrž poněkud výše, do mraků.“

„Do mraků? Marně napínám zrak...“

„Dívejte se tedy přímo směrem předního stěžně.“

„Nevidím nic.“

⁷ Paganel měl zřejmě na mysli horu Pico de Teide, vysokou 3718 metrů, bývalou sopku, která byla naposledy činná v roce 1909. Teide je nejvyšší horou současného Španělska.

„Poněvadž nechcete vidět. Ale ať je tomu jakkoliv, je jisté, že nejsme dále než čtyřiasedmdesát kilometrů od Kanárských ostrovů. Tenerifešský peak je dokonale viditelný nad obzorem.“

Ať Paganel chtěl vidět, nebo nikoliv, přesvědčil se o skutečnosti kapitánových slov za několik hodin potom. Musel vidět, nechtěl-li říci, že je slepý.

„Vidíte teď?“ ptal se ho John Mangles.

„Ano, a docela jasně,“ odpověděl Paganel. „A to je to, čemu se říká Tenerifešský peak?“ dodal s pohrdavým zabarvením v hlase.

„Ano.“

„Ale vždyť je to docela nízké.“

„A přece se zvedá do výše 3300 metrů⁸ nad mořskou hladinou.“

„Mont Blancu se však nevyrovná.“

„To je možné, ale poznáte, že je dosti vysoký, až na něj budete stoupat.“

„Stoupat! Stoupat, drahý kapitáne? K čemu by to bylo dobré, prosím vás, když již tak učinili Humboldt a Bonpland? Humboldt, to byl génius! Nejenže vystoupil na tu horu, ale popsal ji tak, že to nikdo po něm nemůže učinit lépe. Určil na ní pět pásem: pásma vinic, pásma vavřínu, pásma smřčin, pásma kleče a konečně pásma neplodné. Stoupl nohou až na nejvyšší její vrchol, takže neměl místa, kam by se posadil. Z této výše jeho zrak přehlédl kraj ve velikosti čtvrtiny Španělska. A nejen to. Sestoupil dokonce do kráteru hory, až na samé dno. Co bych tam mohl dělat po takovém člověku, řekněte mi?“

„Pak ovšem tam pro vás nezbudou ani paběrky,“ odpověděl John Mangles. „Je to mrzuté, neboť se budete hrozně nudit po dobu čekání na loď. O nějaké rozptýlení je tam nouze.“

⁸ Podle zeměpisného údaje z roku 1864.